

PRESBITER

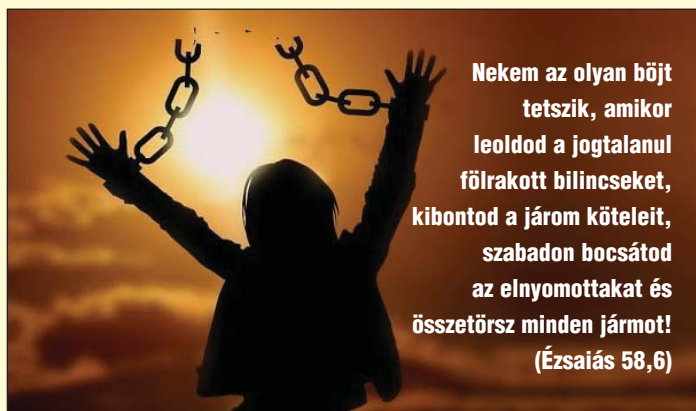
Érdekességek honlapunkon: www.presbiteriszovetseg.hu

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA MINDENKINEK

XXVIII. évfolyam 1. szám

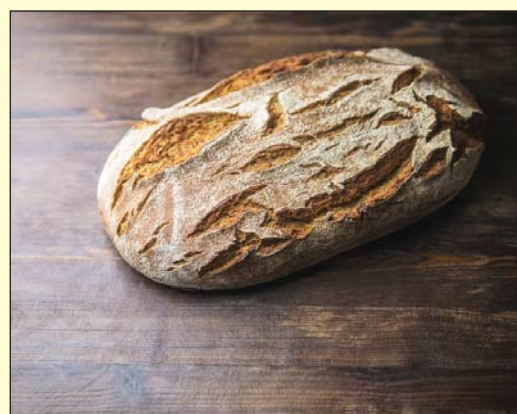
BUDAPEST

2019. január-február

Nekem az olyan bűjt
tetszik, amikor
leoldod a jogtalanul
fölrakott bilincseket,
kibontod a járom köteleit,
szabadon bocsátod
az elnyomottakat és
összetörsz minden jármot!
(Ézsaiás 58,6)

Az igazi bűjt

Nézzünk fel!
Steinbach József püspök
gondolatai 2019-re
(2. old.)

Nézzünk fel!

„Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére...”
(Zsidókhöz írt levél 12,1–2)

Sokat kell Budapestre utaznom.
Az ember csak néz maga elé bambán a forgalmi dugóban,
és viaskodik a gondjaival a hosszú várakozásban.
Egyszer csak felnéztem várakozás közben...
Háromnaponta itt autózok el, és nem látom, hogy milyen
gyönyörűséges házak emelkednek fölém.

De most felnéztem a gondokba töpörödött bambaságból!

A Ferenciek terén éppen a budapesti Párizsi udvar épülete ragadott meg.
Soha nem jutott el az értelmemig és a szívemig az épület pazar szépsége, pedig
annyiszor láttam már, testi szemekkel.
Megdöbbsentem, hogy noha tudtam, eddig nem vettem észre ezt a csodát.
Más tudni valamit, és más részesülni abból.

Mi persze feljebb nézhetünk ennél, sokkal feljebb!
Kegyelmi állapot: Ebben a felfelé tekintésben térdünk meghajol, nyelvünk vallja,
hogy Jézus Krisztus Úr! (Filippi 2,11)

Aki megadással leborulhatott az Úr előtt, azt Ő felemeli, és mindenkor ad neki „eleget”.

Ez az „eléget” az üdvösség – több, mint amit életünkben, álmainkban valaha is várhattunk volna (Zsoltárok 127,2).

Ez az „eléget” sokkal inkább jobb mindennél (Filippi 1,23).

Nézzünk fel az Úrra, a mi feltámadott Urunkra! (Zsidókhöz írt levél 12,1–3).

Nézzünk fel – eleget!

Nézzünk fel – eleget – az Úrra!

Nézzünk fel Őrá – hogy ne testben bizakodjunk – hanem Krisztus Jézussal dicsekedjünk – és Őáltala kapott nyereségünk kárnak és szemétnak merjen ítélni mindent, ami nem kedves Őneki (Filippi 3,1–9).

Emlékezetből ma este le is skicceltem pár vonallal a budapesti Párizsi udvar épületét Sára lányomnak. Majd a grafika másolatát kitettem a szobámba, hogy emlékeztessen:

- felnézni;
- nem testben bizakodni;
- hanem Krisztussal dicsekedni;
- és krisztusi szabadságban viszonyulni mindenhez és mindenkihez – valamint ebben a krisztusi szabadságban elengedni az Úr által megítélt kárt és szemetet – hogy ne legyen tele mindenféle vacakkal a kezünk, a szívünk, az életünk – és így megragadhatjuk az igazi kincseket (Máté 6,20).

Nézzünk fel!

Nézzünk fel Jézus Krisztusra!

„Ezért tehát mi is, akiket a bizonyágtevőknek ekkora fellege vesz körül, tegyük le minden ránk neheződő terhet és a bennünket megkörményező bünt, és állhatatossággal fussuk meg az előttünk levő pályát. Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére...” (Zsidókhöz írt levél 12,1–2).

Áldott új esztendőt Presbiter Testvérek!

Áldott új esztendőt mindazoknak, akik az Úr ügyében munkálkodnak, hogy Isten Lelke által áldássá lehessünk a világban, a magunk helyén.

Steinbach József
dunántúli püspök

Tartalom

Magam és a nyáj	3
A hit és a tudomány határán (4.)	4
„Felelősségünk nem csak a lelkekért van...” (II.)	5
Apropó	6
Családokról családok éve után is	6
Száz éve született Délvidék egykori püspöke, Hodosy Imre	7
Pál apostol nyomában – Bibliával a kézben	8
Gondolatok a bűnbánati istentiszteletről	9
Egy laikus megjegyzés a klérusról	10
Azok a „negyven napok”	10
Nyugat-európai kitekintés	11
Református identitás-élmény a nagypergi csehek között	11
Presbiterképzés a koltói Művelődési Házban	12
Hegyközi kiserégiós találkozó	13
Jó felvidéki példa – presbitereknek is	13
Hajdúböszörményben az imádság erejéről	14
Miért?	15
Könyvbemutatók Vajdaságban	15
A cigánymisszió elhívott, hűség és alázatos koreai munkásai	16
Olvasói levél	16
Nem haltam meg, most sokkal inkább élek	17
A Helvét Hitvallás Palócföldön	18
Erdélyi, királyhágó-melléki mai imakönyvek	18
Vizitációs tapasztalatok esperesi szemmel (II.)	19
Ima türelemért	19
A pasaréti gyülekezet zászlóvivő szerepe a Megújulási Mozgalomban (1956)	20
Meghívó	21
A kvízgazda üzenete	21
Képviselőket köszöntöttünk	22
Szövetségünk életéből	22

Az Ige körül

Magam és a nyáj...

DR. VICZIÁN MIKLÓS

Pál apostol búcsúzik az efezusi vénektől: ApCsel 20, 16-38 alapján

...Én és mi, illetve én vagy mi? Szinte végrende-

letként ezt a kérdést helyezi az efezusi vének – mondhatnánk a görög szó alapján, hogy presbiterok – szívére Pál apostol, amikor Jeruzsálemben menet megáll Milétozban, és magához hívatja őket.

Azt az alapvető kérdést teszi fel nekünk is ez a bibliai történet, hogy hol a helyünk? Hol van – és van-e egyáltalán – közösségünk... és mi a szerepünk ebben a közösségben? Istennek legyen érte hála, hogy nem csak a kérdéseket, de a válaszokat is megtaláljuk, ha figyelmesen olvassuk a történetet.

Hol a helyünk? Röviden: a *nyájban*. Tehát nem magányosan, mint az elveszett bárány, de nem is farkában, mint a „*dühös farkasok*”. Az *én és mi* összetartozó fogalmak (nem pedig vagy-vagy). A ma divatos közfelfogás csak az ÉN-t ismeri el. „Valósítsd meg magad”... „Jogod van hozzá”... „Te döntöd el”... „A te életed”. Egyes múlt századi ideológiák viszont csak a MI-t hangsúlyozták: „Világ proletárjai, egyesüljetek!”.

Isten rendelése szerint viszont „*viseljete gondot tehát magatokra és az egész nyájra!*”! A két fogalom – magam és a nyáj – együtt jár akkor is, amikor a legalapvetőbb biológiai és lelki szükségleteimről van szó. Arról, hogy gondot viseljek, más szóval gondoskodjam. Az én életem függ a közösségtől, de a közösség is igényli az én gondoskodó közreműködésemet.

Gyakran a gyermekek vonatkozásában a szülő helyett szokták a gondviselő kifejezést alkalmazni, mert nem feltétlenül a vér szerinti szülők nevelik fel a gyermekeket. Istent is szoktuk *gondviselő Atyánknak* nevezni. Saját szükségleteinek kielégítésére mindenkinek van gondja. A gond-

viselő viszont felveszi és viseli más gondját is. Erre a kettős teherviselésre int Pál apostol a Gal 6, 5. és 2. verseiben, hogy egyrészt „*mindenki a maga terhét hordozza*”, másrészt „*egymás terhét hordozzátok!*”! A saját terhünk az, ami nekünk van kiporciózva (itt a teher görög szava *phortion*). Amit viszont közösen kell hordoznunk, az olyan nagy teher, ami alatt egyedül összeroskadtánk (ennek a görög szava a *barosz*).

Személyessé válik így az a kérdés, hogy van-e egyáltalán, és melyik az a nyáj, az a közösség, amelyhez úgy tartozom, hogy javaiból részesülök, de a terhek viseléséből is kiveszem a részemet? Úgy tekintünk-e a gyülekezetünkre, mint nyájra, amelynek én is aktív tagja vagyok?

Mi a szerepünk ebben a közösségben? – vetődik fel ezután a kérdés. Kell-e egyáltalán nyájhoz tartoznom ahhoz, hogy Isten gyermeke lehessenek?

A nyájnak Pásztora van: Jézus Krisztus, a Jó Pásztor (Jn 10,11). A nyáj az Ő tulajdona. Ha Jézushoz tartozom, akkor a nyájához is tartozom. A nagy nyáj sok részre van osztva – gyülekezetekre –, s mindegyik gyülekezetét a Főpásztor *őrízőkre* bízta (görögül episzkoposz, ebből származik a püspök szavunk is). Az efezusi gyülekezet presbiterait, és minket is a Főpásztor – a Szentlélek által – ilyen *őríző* feladattal bízott meg. Károli ezt a feladatot *vigyázónak* fordítja, a Szent István Társulat fordítása szerint pedig *előljáró*. Azért keresik a megfelelő kifejezést a bibliafordítók, mert sokkal többet takar ez a megbízatás, mint egy éjjeliőri, portási, vagy egy vagyoniőr munkakör. Ugyanis úgy folytatódik a munkaköri leírás, „*hogy legeltessétek az Isten egyházát, amelyet tulajdon vérével szerzett!*”.

Ebben a presbiteri feladatkörben Pál apostol a maga szolgálatát állította annak idején példaként az efezusi vének, s ma a mi szemünk elé is: „*szolgáltam az Úrnak teljes alázatossággal!*” – írja. Hmmm, tehát a presbiter nem a gyülekezetnek, hanem az Úrnak szolgál, amikor *magára és a nyájra vigyáz!*? Így az alázat is az Úr-

nak szól! Az Úr előtt megalázza magát, viszont a gyülekezetben a presbiter az Úr tekintélyével, vagyis az Ő nevében munkálkodik: „*Semmit sem hallgattam el abból, ami hasznos, hanem inkább hirdetem és tanítottam azt nektek nyilvánosan és házanként... Mert nem vonakodtam attól, hogy hirdessem nektek az Isten teljes akaratát!*”.

* * *

Amint arra a cím is utalt, a Presbiteri Szövetség a 2019-es év vezéregyénjévé választotta az ApCsel 20,28-at:

„Viseljete gondot tehát magatokra és az egész nyájra!”!

Egész év folyamán szeretnénk itt folyóiratunkban, de konferenciáinkon és rendezvényeinken is ennek a felszólításnak a gazdag tartalmát kibontani, vagyis azt, hogy mi mindent foglal magában a nyáj vigyázása, és azt, hogyan válhatunk mi, presbiterok erre a Szentlélektől kapott feladatra alkalmassá. Pál apostol nyomdokain járva:

„*Mindezekben megmutattam nektek, hogy milyen kemény munkával kell az erőtelenekekről gondoskodni, megemlékezve az Úr Jézus szavairól. Mert ő mondta: »Nagyobb boldogság adni, mint kapni.«*”

Német hitvalló gondolatok 2019-re

HISZEM, hogy Isten mindenből, még a leggonoszabból is jót hozhat ki, s Ő ezt meg is akarja tenni. Ehhez szüksége van olyan emberekre, akiknek minden dolog a javát szolgálja. **HISZEM**, hogy Isten minden nehézségben annyi ellenálló erőt ad nekünk, amennyire szükségünk van. De nem előre ad, nehogy elbázzuk magunkat, hanem hogy egyedül Őréa hagyatkozzunk. E hit segítségével győzünk le minden aggodalmat, ami a jövőre nézve megfogban bennünk. **HISZEM**, hogy hibáink és tévedéseink nem véletlenül adódnak, és Istennek ezekkel nem nehezebb kijönni, mint feltételezett jótetteinkkel. **HISZEM**, hogy Isten nem valamiféle időtlen fátum, végzet, hanem Ő vár őszinte imáinkra és felelősségteljes tetteinkre. Ő csak ezekre válaszol.

(D. Bonhoeffer, *Widerstand und Ergebung*)

A hit és a tudomány határán (4.)

DR. NAGY MIHÁLY

A hetvenöt éves, gyermektelen Ábrahámnak azt mondja az Úr: „Menj ... arra a földre, amelyet mutatok neked!” (1Móz 12,1). „Ábrahám hitt az Úrnak, és ő ezt számította be neki igazságul” (1Móz 15,6). Ábrahámot a feltétlen hit ősképeként tekinthetjük. A tudománnyal is találkozunk már a Biblia első lapjain, egy kiemelkedő mérnöki teljesítmény formájában, ami összefonódik a becsvágy, és a sikerességre való törekvés kísértésével. A Babel tornya építésének indítékaként ezt olvassuk: „Gyertek, vessünk téglát, és égessük ki jól! ...

építsünk magunknak várost és tornyot, amelynek teteje az égig érjen; és szerezzünk magunknak nevet” (1Móz 11,3-4). A Babel tornya tervezői és építői maguknak akartak emléket állítani. Ábrahámnak viszont engedelmessége jutalmául Isten ígéri meg, hogy nagy néppé fogja tenni, sőt nevét is nagyá teszi (1Móz 12,2). Az „égig érő toronyról” pedig azt olvassuk ebben a szelíd humorral tanúskodó mondatban: „Az Úr pedig leszállt, hogy lássa azt a várost és tornyot, amelyet az emberek építettek” (1Móz 11,5).

Az idősebbeknek már az iskolában megtanították az ateista kommunizmus egyik alaptételét, hogy a természettudományosan művelt embernek azért nincs szüksége Istenre, mert a tudomány a legbonyolultabb dolgokra is választ tud adni. A kommunizmus mintaállama, a Szovjetunió közben széthullott, a hit és a tudomány viszonya azonban sok ember életében ma sem felhőtlen. A technikai civilizáció előrehaladásával egyre pontosabban tudunk mérni, egyre messzebb látunk, egyre gyorsabban és egyre magasabbra repülünk. A közgazdaságtan művelői között sokakat meglepett az Easterlin (boldogság)-paradoxon. Sok fejlett országban végzett kutatás eredménye volt az a megállapítás, hogy az anyagi javak gyarapodásával, a jólétiük növekedésével a jól-létiük, a boldogság-érzésünk csak egy határig növekszik, aztán telítésbe jut. Hasonló gondolat körvonalazódik Jézusnak a Hegyi Beszédben elhangzó mondatában: „Nem több-e az élet a tápláléknál, és a test a ruházatnál?” (Mt 6,25).

Szent-Györgyi Albert (1937-ben kapott Nobel-díjat a C-vitamin felfedezéséért) életében a tudomány és a hit jelenlétét mutatja az egyik imájából való részlet: „Uram! Ne hagyd, hogy leromboljam az élet templomát, engedd, hogy hasznomra váljék a tudás, hogy hasznossá lehessenek általa! Adj méltóságot rövid napjaimnak!” Kilencvenhárom évesen hunyt el.

Péter apostol ír arról, hogy a Krisztus örök országába vezető úton való járás közben nem nélkülözhető az ismeret (Károli fordítás szerint: tudomány), amelyet a hit és a szeretet fog közre (2Pt 1,5-7). Az itt következő írásokban – a hit és a természettudomány határán haladva – a keresztyén gondolkodást a Bibliából vett példákkal együtt fogjuk bemutatni.

Informatika

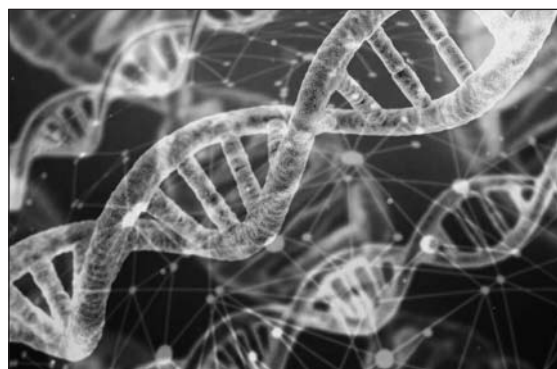
Mindössze az 1950-es évektől önálló tudományág az informatika. Az információ szó latin eredetű, jelentése: hír, értesülés, üzenet. Az informatika a számítógép segítségével gyűjti, tárolja és feldolgozza az információkat. Azok átalakítása egyezményes jelekké a kódolással történik. Az értelmes beszéd kódolt formája az írás, információs jelek, a betűk segítségével. Az információ alapegysége a bit, a bináris jel. Kétféle értéke lehet, pl. 0, 1; sötét, világos; igaz, hamis.

A korszerű számítógép megalkotásában Neumann Jánosnak (1903–1957) elévülhetetlen érdemei vannak. Legyünk büszkéek rá. Az informatika néhány alapfogalma: adat, jel, kód, kommunikáció, hardver, szoftver. A jelek feldolgozásának folyamata: adat, információ, tudás, bölcsesség (ami a felhalmozott tudás által új problémák, feladatok észleléséhez, megoldásához vezet).

Az élőlények kialakulását, fennmaradását, szaporodását a génekben tárolt örösi

mennyiségű információ szabályozza. A gén felelős többek közt a tulajdonságok öröklődéséért. A szinte végtelen sokféle emberi tulajdonság mindössze mintegy 500 gén kombinációjának eredménye.

Az élethez nélkülözhetetlen fehérjék szintéziséhez szükséges információt a sejtmagban levő dezoxiribonukleinsav, a DNS (angol rövidítése DNA) őrzi. A kettős spirál

alakú DNS-nek két feladata van. Biztosítja a genetikai információk átadását az utódoknak (a kettős spirál alak megkettőződése által), valamint részt vesz a fehérje molekulák gyártásában. A fehérjét *proteinek* is nevezik, ami az élő anyagban meglévő alapvető fontosságára utal. Felépítésükben mindössze 20féle proteinogén (fehérjealkotó) aminosav vesz részt.

A szervezetben az információk áramlását az idegrendszer biztosítja, az idegrostok elektromos aktivitása segítségével. Az idegrendszer központja az agy, amely legalább százezer-milliárd információs egység (!) tárolására alkalmas. Az információ nem anyagi természetű, ezért nem érvényes rá megmaradási törvény. Aki információt ad át másnak, annak az átadott információ tovább is a tulajdonában marad. Anyag csak anyagi jellegű mennyiséget hozhat létre. Információ tehát nem keletkezhet spontán módon, csak intelligens információ-forrás által. Értelmes információ létrehozásához mindig személyes akarat szükséges. Az élő szervezet a példára, hogy a sejtekben tárolt információval a szervezetben lezajló folyamatok vezérelhetők, szabályozhatók.

Darwin (1809–1882) evolúció-elméletének publikálásakor nem tudhatta, hogy az élőlények sejtjei hatalmas mennyiségű információt tárolnak, amelyek nem anyagi jellegűek, mégis vezérlik a szervezet működését. A darwinizmus nem tud magyarázatot adni arra, hogy keletkeztek a génekben tárolt információk. A darwinizmusban hívők – úgy tűnik – nem olvasnak ezekről a felismerésekről.

Most néhány igeverst követezünk. „*Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. ... Minden általa lett ... (Ő) volt az emberek világossága ... de a sötétség nem fogadta be. ... Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 1,1.3.4; 3,16). „Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai” (Rm 8,14).*

„*Ellenben ha igent mondotok, az legyen igen, ha pedig nemet, az legyen nem, minden további szó a gonosztól van” (Mt 5,37).*

János az evangéliumát az 1Móz 1-nél időrendjét tekintve hamarabb kezdi, Istennek a teremtés előtti örökkévalóságával. Azt olvassuk: minden az Ige által teremtett. Kifejező, szép magyar nyelvünk szerint az ige: cselekvést, történést jelentő szó. A szó pedig információ. Az informatika nyelvén így fogalmazhatunk:

„Felelősségünk nem csak a lelkekért van..” (II.)

Interjú Balog Zoltán nagytiszteletű úrral

KELEMENNÉ FARKAS MÁRTA

– Fontosnak tartja-e a Presbiteri Szövetség munkáját?

– A Presbiteri Szövetség létkérdés, különösen is egy olyan országban, ahol túlnyomó többségben vannak a katolikusok. A mi Presbiteri Szövetségünknek kifelé is mutatnia kell, hogy az egyház nem csak „papokból áll”, és az egész társadalomért felelősséget visel. Nem ritka az olyan

megnyilvánulás, hogy persze, a papokat/lelkészeket ezért fizetik, ez az ő dolguk, nekik könnyű. De ha egy presbiter szolgál, annak nagyobb a súlya, kisugárzása kifelé is. Milyen jó, hogy minden gyülekezetben vannak emberek, akik felelősséget vállalnak a kisebb és nagyobb közösségekért, el egészen az országos szintig, sőt ma már az egész Kárpát-medencében. Ilyen értelemben Bethlen Gábor nem is annyira a lelkészek, mint inkább a presbiterek példaképe lehet, hiszen ő nem volt lelkipásztor, de a népének pásztorja volt. Így van a presbiternek is a gyülekezetben túlmutató felelőssége. Tessék ott lenni a község, a kerület, a város képviselőtestületében, ahogy Tisza István a Dunántúli Egyházkerület főgondnoka, Tőkéczi László dunamelléki főgondnok volt, de említhetjük Lázár Andort és még sokakat, akik az egyház arcai voltak a nyilvánosság felé.

– Mi a véleménye, kell-e a nőknek szerepet kapniuk az egyházvezetésben?

– Rögtön Szabó Magda jut az ember eszébe, aki szintén egyházkerületi főgondnok volt. Meggyőződésem, hogy amíg magyarul beszélnek, addig olvasni fogják Szabó Magdát. Egy felnőtt konfirmandusunk így fogalmazott: amikor Szabó Magdát olvassuk, repes a lelkünk. Tágabb összefüggésben: Az Úristen férfit és nőt teremtett. A férfiúság és nőiség örök érvényű, egymástól különböző jelentést hordoz. Enélkül nem tud működni egyetlen közösség sem, így az egyház sem. Hogy milyen formában, az más lapra tartozik, de a nők mindig is szolgáltak, sokszor ők tartották életben a kommunista időkben a gyülekezeteket. Persze nem volna szerencsés, ha a tanári pályához hasonlóan a

presbiteri és a lelkési munkában is túlnyomó többségben volnának a nők, különösen vidéken, ahol néhol nehezen fogadja el a gyülekezet, hogy női lelkészek és presbiterek is kellenek. De a lelkészek között is vannak kiválóak, elég csak megemlítenem *Bereczky Ildikót*, aki a gyülekezeti munka mellett például a harkányi szabadegyetemet is kitalálta és viszi évek óta. Pásztori és közéleti felelősséget vállal egymás mellett.

– A *Presbiter* című lapot forgatta-e az elmúlt években, s ha igen, van-e esetleg jobbító szándékú észrevétele (tartalmi, formai vagy egyéb)?

– Jól esik, hogy a Presbiteri Szövetség név szerint nekem is küldi a lapot, ezt köszönöm, mint ahogy köszönöm ezt az interjút is. A lap tematikája jó; normális, szabatos, egyszerű magyar nyelven írnak. Ez az erősségük, egyben feladatuk is: hitünk igazságait hétköznapi, egyszerű nyelven kell

bemutatni, úgy, hogy mindenki megértse és tovább is tudja adni. Ilyen szempontból nekem példakép Papp Vilmos, aki rendkívül művelt, egyenes ember volt, és egyszerű nyelven magyarázta hitünk tételeit is. Lehet, hogy a nyelvet is folyamatosan újítani kell, ahogy Luther és Kálvin is a korabeli közösség által használt nyelven, a nép nyelvén beszélt.

– Miben látja saját gyülekezete szolgálatát?

Jómagam a kis németajkú gyülekezet lelkipásztoraként szeretném gyakorolni, hogy a lelkipásztor és a presbiter felelőssége messze túlmutat a gyülekezetben. Számos rendezvényünk van. Minden évben Protestáns Tavaszt rendezünk, ahol megbeszéljük a magyarság kulturális és egyéb ügyeit.

Okvetlenül meg kell említenem, hogy a régió egyetlen igazi Bach-orgonáját nálunk építette fel *Fassang László* orgonaművész. Ezen az orgonán lehet Bach műveit igazán jól játszani, mert leginkább erre alkalmas, ugyanakkor erre csak ez az orgona alkalmas! Az igazi hit mindig minőségi, mint ahogy az igazi kultúra is az. Orgonánk és az orgonajáték ezt tanúsítja. Felelősek vagyunk a közjóért a kultúrában és a diakóniában is. Ezt próbáljuk ebben a kis gyülekezetben megélni. Isten dicsősége és az ember java egymástól elválaszthatatlan, és egymás ellen nem kijátszható. Ez a reformáció fontos tanítása.

tekinti (lásd még a Jn 1,12-t is). Végül Jézus, a Hegyi Beszédben azt kéri tőlünk, legyen a beszédünk olyan egyértelmű, mint az információ alapegysége, a bit: igen vagy nem. Egyébként a sötétség hatalma alá kerülünk.

Kívánom, hogy minél többen a testté lett Igének, és ne a sötétség hatalmának engedjünk!

A hit és a tudomány határán (4.)

Kezdetben volt az információ, aki maga Isten volt. Általa teremtett minden élettelen és élő, még a kozmikus világ történetének kezdetén. Az Ige maga volt a világosság, de az emberek jobban szerették a sötétséget. A világosság és a sötétség harca azóta sem

szűnt meg. A Teremtő Igének tetszett, hogy amikor eljött az idő, Krisztusban testet öltön, közöttünk lakozzon. Isten szeretete, a testté lett Ige által örökéletet jelent annak, aki hisz Őbenne. Aki elfogadja Isten Lelkének vezetését, irányítását, azokat Ő fiainak

APOSTAGI ZOLTÁN

„E zsoltár szava a Lélek hangja és a miénk” – Szent Ágoston: Zsoltármagyarázatok I. Jel, Bp., 2017. 207. Magyarázat a 26.

(27.)¹ zsoltárhoz, Második beszéd

A második beszéd bevezető sorai akár előszóként is íródhattak volna a Zsoltárok könyve elé. De nem így történt. Ennek az lehet az oka, hogy az első zsoltár magyarázata után feltehetően immár 20 év telt el, a 38 éves papból 57-58 éves püspök lett, aki időközben számtalan kérdéssel és felelettel gazdagodott, így a zsoltárimákban már azt is látja, aki nem csupán a Teremtő, de a Lélek által a lelkünk mélyénél is mélyebben lakozik bennünk (Vall. 3.6.11.).

Vajon ki az, aki a sorokban, vagy éppen a sorok között és mögül megszólal? – elmélkedik az egyházatya. A zsoltár – legyen bármelyik – a mi hangunkon szól ugyan, mégis több annál, több, mint emberi hang. Egyszerre érkezik a sötét mélységből és a fényt hozó magasságból. A mi nyomorult voltunkat, fájdalmainkat, kétségeinket, kéréseinket, vagy éppen örömeinket, háláinkat fejezi ki, de úgy, hogy mindezeket keresztül megjelenik egy másik személy, akinek éppoly karakteres a hangja. Az emberi szót használja, a mi szavainkat – mintegy kölcsönveszi

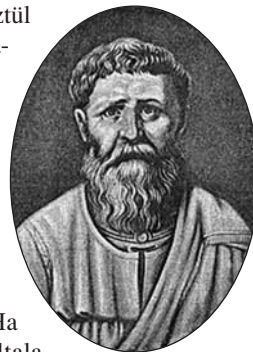
Apropó

–, hogy azon keresztül szólítson meg bennünket. És íme föltáruul előttünk a mélyebb összefüggés, a szavak eredete, és azt mondja Augustinus: ez az „Isten Lelkének hangja, mert nem mondanánk, ha ő nem tanítana rá...”. Mindez ilyen egyszerűen és könnyen megválaszolható lenne? Nem. Hatalmas föl ismerés, ám mégsem érhetjük be ennyivel. Nem, „mert Ő nem vesződik, és nem nyomorult”, mondja, ezért alapvetően emberi életéről szól. Ahhoz, hogy igazán megérthesük, hogy választ kapjunk, tovább kell mennünk még a szavaknál is. Az egyházatya is ezt teszi: „A mi szavaink, mert a mi nyomorúságunkat kifejező hangok, ugyanakkor nem a mieink, mert még sóhajtozásunk is az Ő ajándéka.” Így jut el az értelmünk által létrehozott szavakkal ki nem fejezhető sóhajig, és azt mondja, hogy még az is Istentől származik. Sőt, ajándék. Ahogy nélküle még levegőt sem tudunk venni, úgy sóhajtanunk sem tudunk, nemhogy bármit is megfogalmazni. Így tárul elénk még a küzdelmeiben is megajándékozott imádkozó zsoltárfíró.

Vajon tisztában vagyunk-e Isten ajándékainak sokrétűségével? S ha ajándékokról esik szó, megemlíti-e az imádságot, mint közvetlen mennyei ajándékot? Hiszen ha a Lélektől vezetve imádkozunk, akkor nem csupán mi szólunk fölhasználva hallható vagy belső hangunkat, saját hangunkon,

szavainkon keresztül

– miként a zsoltároknak – az Isten is megszólal. Ha engedelmesen kérünk, Ő kér általunk, hogy jól kérjük, és azt kérjük, ami hasznunkra és üdvösségünkre van. Ha dicsőítjük Őt, általa tudjuk a legteljesebben megtenni, akár úgy is, hogy nem értünk mindent belőle. „Szent, szent, szent a Seregek Ura...” – harsogják a szeráfok. Emberi nyelven szólnak isteni tartalmat. Ugyan ki tudja a szent valódi jelentését? S ha szent örömmel örvendezünk, akkor is igaz, amit Augustinus mond: „Valójában te vagy az, aki ... bennünk és angyalaidban örvendez...” (Vall. 8.3.6.). Ha bennünk ennyire jelen van a Lélek, a zsoltárokban még inkább. Ezért a Zsoltárok könyve nem csupán az ember panaszos vagy dicsőítő monológja vagy közösségi éneke, hanem az Isten és ember közötti párbeszéd megfogalmazott, olykor már-már intim szavak, mondatok, kérdések, de egyben isteni föltárások és válaszok gyűjteménye is.

¹ A régi latin fordítású Zsoltárok könyve a Septuaginta számozását követi, ezért a zárójelbe tett számozás felel meg a mi számozásunknak.

Családokról a családok éve után is

DR. GYÖRI ISTVÁN

Az elmúlt év hivatalosan a családok éve volt, de nem mondhatjuk azt, hogy elmúlt, nem kell többet a családokkal törődni. Valójában a család annyira fontos, hogy soha nem feledkezhetünk el róla. Mit tehet egy gyülekezet a családokért? Van több olyan lehetőség, amihez nem kell sok pénz, inkább egy kis odafigyelés, de a kisgyermekes családok

mégis segítséget kapnak és érzik, hogy fontosak a gyülekezetben.

Az egyik kérdés, hogy jöjjenek-e a kisebb gyerekek az istentiszteletre? Sokan azt mondják, ha a gyerek még nem érti az igehirdetést, csak unatkozik, meg rendetlenkedik, a gyerek miatt a szülő sem tud odafigyelni. Ha próbálja a gyereket csendesíteni, mindenki őket nézi. A megoldás mégsem az, hogy akkor ne jöjjenek a gyerekek. Ne feledkezzünk el Jézus szaváról: „Engedjétek e kisgyermekeket, és ne akadályozzátok őket, hogy hozzám jöjjenek, mert ilyeneké a mennyek országa” (Mt 19,14). Nálunk is ki lehetne próbálni, amit egy holland református gyülekezetben láttam. A bejáratnál minden, 10 év alatti gyerek kap egy fénymásolt lapot, ezen rajta van a dátum, az igehirdetés textusának helye és fő gondolata 4-5 szóban összefoglalva és egy tartalmilag kapcsolódó kép, amit a gyerek kifesthet istentisztelet alatt. A gyerekek csendben ülnek és ha kifestik a lapot, az nem zavar sen-

kit. Ők sem rendetlenkednek. Ha már tud olvasni, kibetűzi, mi van a lapra írva, ha pedig közben elkalandozik a figyelme és elkap egy-egy mondatot az igehirdetésből, könnyebben érti és megvan a sikerélménye, hogy a nagyokhoz hasonlóan részt vesz az istentiszteleten. Az általam ismert gyülekezetben volt egy csoport, benne a lelkész, a hitoktató, két szülő, akik péntekenként összejöttek és elkészítették ezt a gyerekújságot, ahogy ők nevezték. Így biztos nem lesz a gyerekek kínos kötelezettség és életre szóló kellemetlen emlék a vasárnapi családi templomlátogatás. A másik dologra itthonról hallottam példát, ez már inkább az édesanyáknak szóló segítség. Az egyik gyülekezetben Pünkösöd másodnapján délután gyülekezeti csendesnapot szerveznek, évek óta. Busszal kimennek a közeli tóhoz, ahol szép táborozóhely van, sátrat állítanak, itt van az istentisztelet, aztán séta a tó körül, végül közös uzsonna, amire egy vendéglőből hoztatnak ételeket. A gyülekezetből néhányan megszervezik, hogy a kisebb gyerekeknek ugyanott, de mégis külön programot csinálnak, nekik is van gyermekistentisztelet közös énekléssel, ők is sétálnak egyet és az uzsonnára visszajönnek. Hasonlót hallottam olyan gyülekezetből, ahol nyaranta többgenerációs, egyhetes gyülekezeti tábor szerveznek évek óta, ott is megoldják a gyermekek felügyeletét és foglalkozását, így a gyermekes szülők is szívesebben eljönnek, nem kell megkérni senkit, hogy vigyázzon a gyerekekre. Ugyanakkor a gyerekek is részt vesznek és ott vannak a közös csoportképen is. Mindkét dolgot ki lehet próbálni a családok éve elmúltával is.

*Hűséggel a vártán***Száz éve született Délvidék egykori püspöke, Hodosy Imre****MARGIT ISTVÁN**

1919. február 27-én látta meg a napvilágot Hódossy Orbán alsóittebei református lelkipásztor és Hegedűs Julianna elsőszülött gyermeke, aki az Imre nevet kapta. Akkor, ott az első világháború végóráiban senki sem gondolt arra, hogy „*vajon mi lesz ebből a gyermekből?*” Az Úr keze pedig valóban vele volt. Világrajövelele sem mondható

szokványosnak, hisz hét hónapra született. A háború utolsó napjaiban néhány szerb katona berontott a parókiára, amitől édesanyja annyira megrémült, hogy azonnal beindult nála a szülés. Istennek viszont úgy tetszett, hogy megtartsa és később elhívja őt a maga számára.

Gazdag és szép gyermekora volt ebben a kis bánáti faluban. Később két öccse született, Zoltán és Béla, a játszótársai között pedig ott volt az a Szabó Imre, aki később az anyaországba került és Sárbogárdon lett lelkipásztor. Viszonylag korán elkerült a szülői házból. Az alsó osztályokat még a szülőfalujában járta ki, a középiskolát azonban már Nagybecskerekben, ahol 1938-ban szerzett érettségét.

A két világháború között a délvidéki diákok nem mehettek Magyarországra tanulni, így a teológus-jelöltek zöme Kolozsvárra jelentkezett. Hodosy Imre is ennek a patinás intézménynek lett a tanulója. Sok nélkülözés közepette, de nagy hittel és lelkesedéssel végezte tanulmányait.

Miután megkapta a lelkészi oklevelet, visszatért a Délvidékre. Ekkor már javában zajlott a második világháború. Ágoston Sándor püspök a drávaszögi Várdarócra rendelte ki káplánnak, a római katolikus papból református lelkipásztorrá lett Haunstädter József mellé. Buzgón végezte, ami rábízott, nehéz körülmények közepette is. A bevonuló partizánok a papokat ellenségnek tekintették, így esett áldozatul Faragó Ferenc hercegszöllősi lelkipásztor is. Hodosy Imre „megúsza” néhány kihallgatással, életveszélyes fenyegetéssel.

Öt év után Újvidékre, majd Daruvárra kapott helyettes lelkészi kinevezést. Csaknem két esztendő telt el ebben a szlavóniai kisvárosban, amely szóránközpontként működött. Vonattal, kerékpárral, gyalogosan járta be a környező kicsiny falvakat, ahol már csak igen kevés református élt.

1949-ben Feketicsen teljesített lelkészi szolgálatot, a betegeskedő Ágoston püspököt helyettesítette. Még ebben az évben Újvidékre választották meg másodlelkésznek Buda József mellé. Főleg a telepi és a szóránban élő reformátusok gondozása volt a feladata. Itt ismerkedett meg a pirosi származású Fogarassy Idával, akivel 1959-ben kötött házasságot. Édesapja halálát követően a szülőfalujába hívták meg, majd Ágoston Sándor halálát követően, a püspök úr végakarátának megfelelően Feketicsre választották meg lelkipásztornak.

1961 nyarán érkezett meg ebbe a közép-bácskai faluba, ahol zömében a Nagykunságból származó református telepések éltek. Isten azonban megáldotta itt a fáradozásait és a gyülekezet hamarosan felvirágozott.

Hodosy Imre nem vágyott rangok, pozíciók után. Teológiai éveit alatt úgy képzelte el, hogy élete majd csöndes munkálkodásban telik. Isten azonban ennél többet szánt neki: 1971-ben a Jugoszláviai Re-

formátus Keresztyén Egyház zsinati jegyzőjévé, 1982-ben pedig – Csete K. István nyugdíjba vonulását követően – püspökévé választották meg. 1990-ben a Debreceni Református Teológiai Akadémia díszdoktorává fogadta. Később tagja lett a Magyar Református Egyetemes Tanácskozó Zsinat, valamint a Magyar Református Világszövetség elnökségének.

Jómagam hittanosa voltam, nála konfirmáltam. Igazán azonban akkor ismertem meg őt, miután 1987-ben feleségül vettem a leányát, Julikát. Két esztendeig éltünk együtt a parókián. Önmagáról keveset beszélt, de olykor azért elmondott egy-egy epizódot életéből. A megtapasztalásai sok tanulsággal szolgáltak. Mindig idegenkedett attól, hogy ő legyen a középpontban, ugyanakkor a lelki szolgálat, az Isten ügyéért való munkálkodás megvidámította a szívét. A gyülekezetéért, egyházáért élt, egész életében a délvidéki reformátusság fennmaradásáért küzdött. Amikor már annyira legyengült, hogy a szószerkekre nem tudott felmenni, buzgó imádságban vitte Atyja elé a rábízott nyáját, szeretteit.

Nem volt karizmatikus egyházkormányzó, de mégis tekintélyt vívott ki magának. Vészes időkben élt, püspöki szolgálatát beárnyékolta az akkor kibontakozó véres

délszláv polgárháború. Nem tudott az egyháza megújításán fáradozni, felémésztette a puszta megmaradásért vívott harc: összetett politikai helyzetben, nehéz anyagi körülmények között kellett egyensúlyoznia, hogy egyháza betöltse valódi elhivatását. Az egyházában szerettek és tisztelték, a testvéregyházak vezetőivel szinte kivétel nélkül jó kapcsolatokat ápolt. Hogy a személyét milyen elismerés övezte, igazából csak a halálát követően derült ki. Temetésén az

anyaországi és határon túli egyháztestek képviselői mellett a vajdasági egyházi vezetők is szinte valamennyien megjelentek.

Amikor 1996. július 2-án elhunyt, a fegyverek zaja itt-ott még felhallatszott. Nem volt könnyű lecsillapítani a felforrósodott indulatokat. Viszont a bácsfeketehégyi református templom falai között tartott gyászszertartás egyféle béketüntetéssé lett. Egymás mellett ültek az ortodox egyházi főméltóságok és a római katolikus püspökök, a muzulmán imám és a zsidó hitközség elnöke, a szerb kormányzat képviselői és a vajdasági magyarság vezetői, a vallásügyi iroda vezetői és a magyar követség munkatársai. Sajnos, az anyaországi és a határon túli református egyházfők közül csak kevesen tudtak eljönni, hisz legtöbben a tengerentúlon tartózkodtak: ekkor ülésezett a Magyar Reformátusok III. Világtalálkozójának előkészítő bizottsága.

Életét a legtalálékosabban az egykori teológustárs, Kiss Antal nyugalmazott bácskai református esperes, bácskossuthfalvi lelkipásztor jellemezte: „*Minden egyszerűsége és szelídsege mellett is tiszteletet ébresztett maga iránt, de maga is megadta a tiszteletet minden rendű és rangú embernek. Bántásért nem fizetett bántással, a sérelmeket meg tudta bocsátani. Lelkésztársai iránt is mindig a szeretet vezérelte és el tudta ismerni azok hűséges munkáját. Nem volt irigység vagy féltékenység benne. Nem törtetett a püspökségre. Amikor megválasztották püspöknek, Isten kezéből vette, mint ráruházott szolgálatot. Püspöki méltóságát nem méltóságnak, hanem szolgálatnak vette. Isten ennyi időt adott neki a földön eltölteni. Élt 77 évet, ebből 54 évet szolgált, mint lelkész, 14 évet, mint püspök. Szolgálatát lejárt. Az Úr szólította és mennie kellett. Áldott legyen emlékezete közöttünk!*”

Pál apostol nyomában – Bibliával a kézben

Tarzusz

DR. BÉKEFY-RÖHRIG KLAUDIA

Jó 44 éve Gondviselő Istenem megengette, hogy a Szentföldre léphettem, s ott 11 hónapon át járhattam Urunk megszentelte drága újszövetségi helyeken, és az ószövetségi kijelentéstörténet szent helyein. Nem turistaként, hanem régészeti kutatások munkatársaként, a *Német Protestáns Intézet a Szentföld Ókortudományi Kutatásáért* ösztöndíjasaként. 40-45 fokos melegben végeztünk ásatásokat egy amerikai expedíciós csoporttal, tisztogattuk, rendszereztük, elemeztük, katalógusba szedtük a több ezer éves agyag, kő és kerámia leleteket.

Legfelemelőbb élményeim között volt, amikor felmehettünk a Törvényadás Hegyére, a Mózes tapodta Hóreb-hegy izzó levegőjű csúcsára. Meg amikor Megváltó Urunk földi jelenlétével kitüntetett helyeken végeztünk feltárásokat. Még ma is beleremeg a szívem a szentség érintette földi helyek lenyűgöző hatásába. Mivel sokan már filmen, könyvekben, cikkekben megírták, megjelenítették a táj, a szentföldi helyek Urunk által bejárt, Igéiben megörökített helyszíneit, most kicsit másfajta zárandoklatra hívom Presbiter Testvéreimet. Sok ezer fényképet, több száz oldalas jegyzeteimet újra lapozgatva elhatároztam, hogy ezt a különös barangolást a kevésbé népszerűsített helyekkel kezdem. Pál apostol nyomában induljunk el most Tarzuszba, ahol a keresztyénség történetének első, s legjelentősebb misszionáriusának, az evangélium Európába vivőjének szülőföldjét keressük föl.

A szülőhelye után Tarzusi Saulnak vagy Pálnak nevezett apostol Kr. u. 5 januárjában született az akkori Római Birodalom Kilikia nevű tartományának a fővárosában. Akkoriban a város egyeteme vetekedett a görög Athén, az egyiptomi Alexandria és a szíriai Antiókia szellemi tekintélyével. A város neve Bibliánkban ötször fordul elő. Az ApCsel 9,11-ben *tarzusi Saulként* említi őt Lukács, aztán amikor Jeruzsálemben a görög nyelvűekkel vitatkozott, s azok végezni akartak vele, akkor testvérei *visszaküldték Tarzuszba* (ApCsel 9,28-30). Már itt láthatjuk, hogy a szülőváros nem csak történelmi hely, s nem pusztán családtörténeti rangot kap, hanem az életben maradás városa is. Azzá lesz, mert az Úrnak terve volt Saullal, s ezt a várost jelölte ki számára a kegyelem Ura a túlélés helyévé. *A város így bekerült a keresztyén üdvösségtörténetbe, átlépve egy másfajta minőségbe*, mert az Úrnak volt szüksége a városra, hogy későbbi apostola ott megszülessen, majd túlélje a veszedelmet. Azután olvasunk Tarzusról, amikor *Barnabás elment Saulhoz, s magával vitte Antiókia*ba, ahol igen nagy sokaságot tanítottak (ApCsel 11,25-26).

Majd ismét Jeruzsálemben látjuk, ahol a görög tudásán csodálkozó ezredesnek, aki éppen letartóztatni akarta, azt mondta: *Én Tarzuszból való zsidó vagyok*, Kilikia nevezetes városának polgára (ApCsel 21,39). A zsidókhöz fordulva héberül így folytatta: *A kilikiai Tarzuszban születtem* (ApCsel 22,3). Igen, különös családi és vallási, illetve „polgári” azonossága volt Pálnak. Szülei jó módú farizeusok voltak, otthon héberül és arámul beszéltek egymás között, de az utcán már görögül, latinul váltott szót. Több nyelvet elsajátított, az akkor még létező zsinagógában, ami a városnál kanyargó Kydnus folyó közelében állhatott. Az ottani Midras-iskolában sajátította el a Törvényt, előbb ott metélték körül, 12 évesen ott vált a Törvény fiává. Tarzuszban helyezték vállára a *toga virilis*-t is, a férfiaknak járó tógát, amivel szabad római polgárságát nyilvánították ki. Ez a különös *tarzusi identitás* aztán a damaszkuszi úton fordult át Saulból Pálba, amint beragyogta őt Krisztus, s így *új önazonossága lett: krisztusi emberré lett*. Mindenben Krisztus határozta meg őt. A régi ugyan nem vált

semmivé, hiszen iskolázottságát, nyelvtudását, műveltségét, írásismeretét is teljesen a Názáreti Jézus ügyének szentelte. Ez ma is így van mindenkivel, aki Atyánk elrendelése, Urunk elhívó Igéje nyomán új emberre lesz: *amit addig saját magának tekintett, azt Krisztus szolgálatába álltja*. Ugye, megérettük már ezt a csodálatos „átprogramozást” megtérésünkben?!

Tarzusz ma törökországi város (Mersin). Egykoron zsinagóga, majd nagy templom állt

ott. Pál révén sokáig fényes neve volt korokon át Jézus követői seregében. Ma is, de a város mai lakói szinte semmit nem tudnak erről. Nekik ez már régmúlt, elsüllyedt, talán soha-sem-volt „dicsőség”. A ma élő keresztyéneknek, s az utánunk következőknek azonban nem egy múltjavesztett város, hanem Pálért kedves zárandokhely.

Azé a Saul-Pálé, aki a Benjámin törzséhez tartozó tarzusi családból sarjadt, melyben elődei között Izrael első királya, Saul is ott volt. Nem akármilyen családtörténet! Saul nevével a királyi eredetre emlékeztették őt szülei, a római Paulus névvel a szabad polgárvoltra. Hányféle vér csordogált Pálban! Mennyi benned és bennem? De nem a vér, a férfi indulata határozta meg őt, sem minket, hanem Isten Szent Lelke Krisztusban. Eleink örökségét is átprogramozó Urunk új emberré szülő kegyelme ért el hozzánk is! És többé már nem annak örülünk, hogy mit mondanak rólunk a családi krónikák, hanem annak, hogy a nevünk fel van írva a mennyben. A hagyomány szerint ma már csak egyetlen, még működő kerekeskút emlékeztet a város méltán legnagyobb fiára. Állítólag ez a tarzusi Saul szüleinek házában állott. De amíg a földi emlékezet megmarad, addig Saul-Pál nevének említésekor sokakban felidéződik Tarzusz neve is – mert így rendelte Urunk.

Gondolatok a bűnbánati istentiszteletről

Gyülekezeteink életét vizsgálva sajnos arra az eredményre jutunk, hogy az úrvacsorára fölkészítő bűnbánati alkalmak egyre inkább elmaradnak, a korábban többnapos esti együttlétekből az emberek fokozatosan kivonják magukat, s van, ahol a bűnbánati istentisztelet már csak kevesek megszépült emléke. Természetesen ennek több oka is van. Egyik lehetséges válasz az, hogy a társadalomban bekövetkezett szociológiai és gazdasági változás következménye. Azonban még mielőtt a társadalomtudományok területére merészkednénk, és különböző kórképekben, jelenségekben keresnénk az ok-okozati összefüggéseket, összpontosítsunk inkább magára a bűnre, mint fogalomra. Ugyanis ha bizonyos fogalmak kiesnek érdeklődésünk köréből, annak fontossága is háttérbe szorul. Tehát föl kell tenni a figyelemfölkeltő kérdést: Egyáltalán tudjuk-e, hogy mi a bűn? Nem téves-e a fölfogásunk, s a bűn lényege, a mélyebb réteg megragadása helyett nem csupán a felszínt vizsgáljuk? Ahhoz, hogy a fölmerült kérdésekre választ kapjunk, térjünk vissza az őszülők történetéhez, a bűnsethez.

Anélkül, hogy aprólékos elemzésbe kezdenénk, az Ige alapján azt mindenképpen megállapíthatjuk, hogy a cselekvést megelőzte a szemléletváltás: immár „...úgy látta, hogy jó volna enni arról a fáról...”. Vagyis, ami isteni tekintély alapján addig természetes, elfogadott és betartandó volt, az új impulzus által ellentétes előjelet kapott, átértékelődött, és a korábban ismeretlen látásmód, majd az abból származó kívánság megjelenésével a tiltott, a rossz hirtelen jó lett. A *bűn* valódi mibenléte tehát nem abban van, hogy az ember szakított a fáról – ez a cselekvés akár többször is megismételhető, és meg is ismételjük anélkül, hogy bűnt követnénk el –, hanem abban, hogy az ember szembehelyezkedett Istennel, a dolgok megítélésében függetlenítette magát tőle, és megjelent az új cél: olyan leszek, mint Ő. Ezért valójában a bűn már akkor megvalósult, amikor az ember az Istennel szembenálló hatalomnak engedett, neki hitt – még semmit sem tett, de már kész volt a tiltás ellenére szakítani –, azaz a kígyó szavára hiteltelenné nyilvánította az ő Teremtőjét, és magáévá tette azt a gondolatot, hogy a törvény megszeghető, és mégsem hal meg, bár Isten azt mondta. Ez vezetett oda – ahogy a társadalom is mutatja –, hogy ma már a többség fölfogásában a következmény nem evidencia, legfőképpen nem szükségszerű, vagyis kijátszható, a kárhozat vonatkozásában, mint valóságos fenyegetettség pedig egyáltalán nem is létezik. Hiszen ha valaki számára Isten hiteltelen – nem tagadja, hanem megtagadja –, akkor Isten a megtagadóban mint abszolútum, *Nem-Létezővé* válik, ha pedig ilyen módon nem létezik, akkor nincs olyan személy, aki az ember (emberiség) fölött állna, aki megmondhatná, hogy mi a bűn. Ebben az esetben a bűn mint abszolút fogalom elveszti eredeti jelentését, és bármivel behelyettesíthető lesz. Ha viszont a bűn behelyettesíthető, kiváltható (pl. a bűn helyett egyesek betegségről beszélnek), akkor Isten is azzá válik. Már a Kertben is ez történt, ahol az ember az Istent a kísértővel váltotta föl. Ugyanakkor az előbbiek ismeretében azt is látnunk kell, hogy a bűn elsődleges következménye nem a büntetés, hanem az elkövetés, és csak másodlagos hatása az ítélet. (Augustinus a későbbiekre nézve megállapítja: „Végtére is, hogy röviden szóljunk, a bűn büntetésében az engedetlenség lett az engedetlenség büntetése”. Isten városáról, XIV.15. Vö.: Róm 1,28) A gyümölcs leszakítása tehát nem más, mint a bűn elsődleges következménye, és egyben bizonyíték

arra, hogy az ember már a cselekvést megelőzően ott volt, ahol Isten nincs. Voltaképpen ez a bűn lényege. Ugyanez érvényes mindarra, ami az Isten ellenére van, ami az Isten elleni szembefordulás megnyilatkozása és tettekben történő érvényre juttatása. Ezt a szembefordulási természetet örököltük az őszülöktől, és ki-ki élete során elköveti a maga bűneit, s mindennek vége – megbocsátás hiányában – a kárhozat.

Ha mindezt helyesen látjuk, fölmerül a kiütkereső, sürgető apostoli kérdés: „*Kicsoda szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?*” (Róm 7,27b). Nos, itt jelenik meg a bűnbánati istentisztelet fontossága és jelentősége, amely hangsúlyozza a mi bűnös állapotunkat, mint statust, és Jézus Krisztus váltságahalálát. Vagyis ahhoz, hogy legyen miért elfogadni az Ő váltságahalálát, amelyre az úrvacsora mutat, meg és be kell ismernünk, és meg kell vallanunk, hogy bűnösök vagyunk. Ez történhet gyülekezeti csoportban, kettesben, lelkigondozó jelenlétében, vagy magányosan, a belső szobában. Ezért szükséges, hogy tartsunk gyülekezeti bűnbánati alkalmakat, amelyek elvezetnek, elvezethetnek a bűn és következményei meglátására, hogy teljes szívünkkel vágyakozzunk a bűnbocsánatra. Különösen is elengedhetetlen mindez úrvacsora vétele előtt, hiszen Pál apostol arra biztat, hogy „...*valamennyiszer eszitek e kenyeret, és isszátok e poharat, az Úr halálát hirdessétek...*” (1Kor 11,26). Ebből következik, hogy az úrvacsoravétel voltaképpen az Úr halálának hirdetése. Mert miért vesszünk úrvacsorát, ha nincs szükségünk rá? Ezzel ismerjük el, hogy bűnösök vagyunk, és szükségünk van az Ő megváltására. És akkor a sákramentumban átéljük Krisztus váltságahalálát, és egyben a könyörülő Isten föloldó szeretetét és kegyelmét, valamint az üdvbizonyosság semmihez sem hasonlítható örömét. Meggyőződésem, hogy az Úr Jézus ezzel a céllal szerezte az úrvacsora szentségét.

Azzal kezdtem, hogy az úrvacsorára fölkészítő alkalmak egyre inkább elmaradnak gyülekezeteink életéből. Amint láthatjuk, minden okunk megvan arra, hogy mindnyájan törekedjünk a bűnbánati istentiszteletek megőrzésére, ahol megszűnt, újraindítására, de nem a statisztikai tétel növelése, hanem lelkünk épülése, azaz üdvösségünk érdekében. Péter apostol bennünket is fölszólít: „*Tartsatok tehát bűnbánatot, és térjete meg, hogy eltöröltsenek a ti bűneitek; hogy eljőjön az Úrtól a felüdülés ideje...*” (ApCsel 3,19-20).

Apostagi Zoltán

Közlemény

2019. évi szerkesztő bizottsági ülések tervezett időpontjai:

2019. március 11.	hétfő	14.00
2019. április 29.	hétfő	14.00
2019. július 8.	hétfő	14.00
2019. szeptember 16.	hétfő	14.00
2019. november 18.	hétfő	14.00

Megjelentetésre szánt írásaikat kérjük ezen időpontok előtt 1 héttel megküldeni: szovetseg@presbiter.hu, vagy postán, irodánk címére.

Egy laikus megjegyzés a klérusról

Egy kedves, régi szolgatársam a Presbiteri Szövetségből így biztatott levelében: „...sohase feledd református mivoltodat, amely a „zsinat – presbiteri elv”-re épül; nem tekintélyelvű, és így jelentős szerepe kell(ene), hogy legyen az úgynevezett laikus elemeknek...”.

Laikus... volt egy elképzelésem a szó jelentéséről, de kíváncsivá tett lelki testvérem levele, hogy kik is a laikusok? S rögtön felőlött az ellenpárja is: a *klérus*. Elszomorodva észleltem a világhálón bön-gészve, hogy a világi szóhasználat minden értelmező szótárban és szövegkörnyezetben a laikust a „hózzá nem értő” jelentéssel rokonítja, illetve a római katolikus szóhasználat a megkeresztelt hívek összességét érti ezen – szemben a felszentelt papsággal, azaz a klérussal.

Ha a gyökerekig hatolunk, felismerjük a laikusban a *laosz* (=nép) görög szót. **A laikus tehát egyszerűen az Isten népéhez tartozót jelenti.** Ebből a népből az Úr különböző feladatokra hív el embereket: „*Ő »adott« némelyeket apostolokul, másokat prófétáku, ismét másokat evangélistáku, vagy pásztorokul és tanítóku, hogy felkészítse a szenteket a szolgálat végzésére, a Krisztus testének építésére*” (Ef 4,11-12). Títusznak pedig így rendelkezik Pál apostol: „*Azért hagyjalak Krétán, hogy rendbe hozd az elintézetlenül maradt ügyeket, és presbitereket állíts szolgálatba városonként*” (Tít 1,5).

Van tehát Isten népe, az eklézsia, a zsidóságból és a pogányságból kihívottak gyülekezete, s ezen belül sokféle szolgálat. Mit jelent akkor a klérus? Kik tartoznak oda? A Magyar Katolikus Lexikon szerint a klérus „az egyházi rend szentségében részesült férfiak, diakónusok, papok, püspökök összessége”. Abból vezetik le, hogy amikor Mátyást kiválasztották Júdás helyére, akkor sorsot vetettek, és a

sorsvetés eszközét nevezi a görög szöveg klérosznak (ApCsel 1,25). Nagy fantázia kell ennek alapján, hogy eljussunk oda, hogy bizonyos elkülönült rend létezik Isten népén belül, akiket meg kell különböztetni a laikus hívektől. Nincs többről szó itt, minthogy a jeruzsálemi gyülekezetnek volt egy vezető testülete – mondhatnánk presbitériuma –, amelynek létszámát, igazodva a Mester által elhívott tanítványok számához, 12 főben kívánták továbbra is fenntartani. Azok közül, akik Jézus Krisztus tágabb tanítványi köréhez tartoztak, sorsvetéssel választották ki Mátyást.

Ebben az időben még el sem különült a lelkipásztor a presbitertől, s papi rendről az Újszövetségben szó sem esik... azaz esik, de más formában: „*Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket; akik egykor nem az ő népe voltatok, most pedig Isten népe vagytok, akik számára nem volt irgalom, most pedig irgalomra találtatok*” (1Pt 2,9-10).

Isten népe és a királyi papság ugyanarra a választott nemzetségre vonatkozik! **Nincsenek laikusok, és nincs klérus,** csak Istennek irgalomra talált népe, akit arra hívott el (egyől-egyig), hogy hirdesse a Szentháromság Isten nagy tetteit. A zsinaton tehát nem laikusok és klerikálisok – a nép és papi rend képviselői – vannak jelen, hanem a lelkipásztori szolgálatra elhívottak és a presbiteri szolgálatra elhívottak képviselői. Közös feladatuk, hogy őrködjenek azon, hogy Isten népe a megváltás örömhírét hirdesse, és ne más evangéliumot.

Dr. Viczián Miklós

Azok a „negyven napok”

2019. március 10.–április 18. – Böjt

Egyházunk szimbolikus, jelképes és tényleges hitvallási irata, a II. Helvét Hitvallás 24. fejezetében részletes tanítást olvasunk a böjtről, annak gyülekezeti és magános formájáról, a negyven napos böjtről. Van ennek a tanításnak olyan része, amire 2019-ben is nagyon hasznos odafigyelnünk: „*Minden böjtnek szabad, önkéntes és igazán aláztatós lélekből kell erednie, és nem az emberek helyeslésének vagy kegyének elnyerésére kell irányulnia... Mindenki azért böjtöljön, hogy a testiséget féken tartsa és annál buzgóbban szolgáljon Istennek*” (kiemelés a szerkesztőtől). A lényeg tehát ez: megtalálni a módját, idejét annak, hogy még erőteljesebben, figyelmesebben forduljunk Istenhez, a Bibliánkhoz, s közben még alaposabban gondoljuk

át életünket, mit és hogyan kellene igazítanunk magunkon. Ehhez időre van szükség, hiszen a lélek ugyan kész, de a test erőtlenségre (Mk 14,38). Nem véletlenül beszélünk negyven napról. A lélek dolgai időigényesek. Minden valódi, változást ígérő és hozó történés az: a nevelés, a gyógyulás, a keresztyén életben való növekedés...

A kitaró, időigényes történésekre figyelmeztet Szentírásunk a 40-es számmal. 40 nap és éjszaka tartott az özönvíz, illetve annak elvonulása. 40 éven át vándorolt Izrael népe a pusztában, míg elérte az ígéret földjét. 40 napig időzött Mózes a Kijelentés hegyén, míg a népet és történelmet formáló 10 Igét, parancsolatot megkapta. 40 napon át ingerelte az idegen, filiszteus Góliát az izraelitákat, míg Dávid kiállt ellene és győzelmet vett fölötte. Illés prófétának 40 napra volt szükség, amíg a kis kenyérnek és víznek erejével eljutott Isten hegyére, a Hóbre. 40 napig böjtölt Urunk a pusztában, ahol a Sátán kísértette őt, s győztesen kiállt minden cselszövést. 40 napon át jelent meg a Feltámadott Úr a tanítványoknak és szólt hozzájuk Isten Országáról. A negyvenes számnak a teljes Szentírásban különleges fontossága van. Várakozás, bűnbánat, szabadulás, honfoglalás, győzelem és ígéret, s még sok minden kapcsolódik hozzá. Ennek átgondolására, közösségi és egyéni keresztyén életünkre alkalmazására is kapjuk a nagypéntek és húsvét előtti 40 napot. Vannak országok, ahol ilyenkor autós böjtöt, mobil-böjtöt, étkezési böjtöt is hirdetnek – a református hitvallási iratunkban tanácsolt szabadság, az önkéntesség és jókedvvel vállalt önkorlátozás megvalósítása érdekében. Élünk jól vele! (r-y-s)

Nyugat-európai kitekintés

Amikor az életünk szálai beleszövődnek Isten művébe – terveinek részeseivé válunk –, az mindig csoda. Mint ahogy az is csoda, hogy ezekben ott lehetünk!

„A messzeségben is megjelent az Úr: Örök szeretettel szerettelek, azért vontalak magamhoz hűségesen” (Jer 31,3).

Ez az Ige valósággá vált az Augsburgi Magyar nyelvű Gyülekezet életében. Több határ választ el szülőföldünktől, de mennyei Édesatyánk szeretete, kegyelme és hűsége mindenütt elér bennünket!

Mert víz fakad a pusztában, és a kietlen tájon patakok (Ézs 35,6).

2017 februárjában volt az első istentisztelet, és ebben az évben havi egy alkalommal lehetünk együtt. Vágyként, majd imaként is megfogalmazódott bennünk, hogy gyakrabban legyenek istentiszteleti alkalmak gyülekezetünkben.

A pillanatnyi helyzetünkben – pusztában érezzük magunkat – olyan akadályokkal voltunk körülvéve, ahonnan szeretünk

volna gyorsan továbbmenni és belépni a számunkra elkészített Kánaánba. Szerettünk volna tartozni valahová emberi szinten is (egyházi-, és polgári törvényekhez igazodni, megfelelni) saját gyülekezetként, saját lelkésszel, rendezett viszonyokkal – belépni a ígéret földjére.

2017 végén, 2018 elején mindezek erős vágyként fogalmazódtak meg bennünk, és kerestük azt, hogy hol nyílik számunkra ajtó. Nem nyílt. Isten nem ekkorra időzítette ennek a kérésnek a teljesülését.

Ugyanebben az időben a másik nagy kérdés az volt számunkra, hogy ki hozza Isten üzenetét, kiket hívjunk szolgálni gyülekezetünkbe.

Németországban élő magyar lelkészek mellett Magyarországról is érkeztek lelkészek hozzánk: Budapestről, Debrecenből, Pécsről és még Erdélyből is.

Nagy áldás volt – a többiek mellett – Széles Csongor lelkipász-

tor testvérünk szolgálata. Feleségével együtt 2018 januárjától havonta ingáztak Budapest és Augsburg között. Mindenkiért hálásak vagyunk, akiket Isten küldött közénk, és hozták az Ő üzenetét!

Kegyelme és szeretete formált mindannyiunkat, és átértékelődtek bennünk a terveink és vágyaink.

Isten annak ellenére, hogy a pusztában tart, Ő az, aki vezet. Csak Vele tudjuk elkerülni a bolyongást és a kóválygást. Imádkozunk azért, hogy helyes irányban maradjunk, és ne a körülményeinkre nézzünk. Azt már megtapasztaltuk, hogy folyó fakad a pusztában, mint ahogy azt is, hogy ez a folyó szélesedik és mélyül. Megújított szeretetével (Zof 3,17).

Isten folytatta megkezdett munkáját bennünk. 2018 tavaszán már olyan biztonságtelemek hangzottak el gyülekezetünkben, ami kizárólag az Ő munkájának az eredménye és következménye:

– „Újjászülettem!”.

– „Isten nagyon megérintett ma!”.

– „Nem úgy megyek haza, ahogy jöttem!”.

Ez az, amit szeretnénk minél többet hallani, kimondani, érezni! Ehhez pedig egyetlen egy dolog kell: ISTEN NYILVÁNVÁLÓ JELENLÉTE! Ez az, amivel semmi nem ér fel!

Erre törekszünk, erre vágyunk, ezért imádkozunk, hogy Isten nyilvánvaló jelenlétében lehessünk. Az összes többi vágyunkat pedig emögé sorakoztatjuk, és ha jónak látja, akkor megadja mindazt, amire vágyunk, ami számunkra van elkészítve.

Kedves Testvérem, aki olvasod ezeket a sorokat, kívánom Neked is, hogy életed minden területén legyen nyilvánvaló az Úr jelenléte. Az a vágyam és azért imádkozom, hogy Isten tervei és céljai valósuljanak meg mindannyiunk életében, személyes és gyülekezeti életünkben egyaránt!

Török István Dániel
(Augsburg)

Református identitás-élmény a nagyperegi csehek között

Különleges missziói és lelki élményben volt részem az elmúlt év végén. A Békés-Arad testvérszervezeti együttműködés nagyzerindi 10 éves jubileumi hálaadó alkalma után néhány nappal meghívást kaptam *Tóbiás Tibor* kisperegi lelkipásztortól az Aradi Egyházmegye kisköri konferenciájára, melyet a Kispereggel szomszédos nagyperegi (Peregu Mare) gyülekezetben szerveztek 2018. december 8-án. Részletes információm előzetesen nem volt sem a településről, sem a gyülekezetéről, így szeretetteljes kíváncsisággal fogadtam el a felkérést. Beszámolóom első részében néhány eredet-történeti ismeretet osztok meg. Már az útvonaltervező is mutatta, hogy a határhoz igen közel, Nagylaktól néhány kilométerre, Románia legnyugatibb pontján található a soknemzetiségű, soknyelvű falu, Nagypereg, ahová 1862-ben a huszita eredetű Cseh Testvérek Közösségből kiszakadva, telepesként kerültek a lakosok Čáslav cseh városka vidékéről. A gyülekezet az Aradi Egyházmegye és a Király-

hágómelléki Egyházkerület tagja, Kispereg szórványaként működik, de ezzel párhuzamosan regisztrált tagja a Cseh Testvérek Közösségnek is, és számon tartja a cseh államvezetés is. Az alapítás óta az igei szolgálatot rendszerint a kisperegi lelkipásztorok végzik, de a gyülekezet helyi szolgálattevői között számos lévita is szerepet kapott. Jelenleg ezt a tisztséget 1991-től *Kaloušek Jánoszláv* tölti be, akit a Prágai Zsinat 2007-ben szentelt diakónussá. „Jári bácsi” – így szólítják a helyiek – a gondnoki feladatok betöltése mellett rendszeresen végez cseh nyelven igehirdetési szolgálatokat és részt vesz a sákramentumok kiszolgáltatásában is. Imaházuk „kinövése” miatt a gyülekezet 1943-ban templomépítésbe kezdett, melyet nagy nehézségek és akadályoztatások után 1958-ban fejeztek be – igen ritka kivételként a román kommunizmus időszakában. A gyülekezet helyben lakó jelenlegi létszáma kb. 80 fő, de az ünnepi istentiszteleteken az Arad és Temesvár környékén lakó cseh refor-

Presbiterképzés a koltói Művelődési Házban

2019. január 12-én kezdetét vette a presbiteri és diakóniai munkatársképzés a Nagybányai Egyházmegyében a Sárospataki Református Teológiai Akadémia professzorainak közreműködésével. A munkálatok helyszíne Koltón, a Teleki Sándor Művelődési Ház terme volt, ahol nagyon szép számban képviseltették magukat az egyházközségek sáfárai és lelkipásztorai (150 fő).

Gellén Sándor Károly esperes Mózes 4. könyve 11. fejezetének 16-29. verseit olvasta és magyarázta az egybegyűlteknél. Hangsúlyozta, hogy a presbitereknek Mózeshez hasonlóan feladatuk elhívni az embereket, Isten szavára hallgatni és engedni, hogy Ő vezessen bennünket cselekedeteinkben.

A lelkipásztor a presbiterrel együtt munkálkodjon, annak munkatársa legyen. Ne felejtjük el, hogy amely lélekkel az Isten megáldotta a gyülekezetek lelkipásztorait, ugyanolyanul áldotta meg a presbitereket is.

Lakatos Nella egyházmegyei elnökszönyv üdvözlő szavait dr. Fodor Ferenc, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia professzora bibliaismereti előadása követte. A professor úr ismertette Máté, Márk, Lukács és János evangéliumait, azok sajátosságait, fejezetenként bemutatta a négy evangéliumot. D. Szabó Dániel, a MRPSZ tiszteletbeli elnöke missziói beszámolójában az Úr mindennapi munkájáról beszélt, aki rajtunk keresztül akarja az evangéliumot tovább adni és arra kér bennünket, hogy becsüljük meg az Ő ajándékát, legyünk hálásak, hogy kegyelemmel megtartja életünket.

Pásztor Gyula akadémiai lelkipásztor „Helyem az egyházban”

címmel tartott előadást, és Pál apostol korinthusiakhoz írott első levél 12. fejezetének 12-21. versei alapján mutatta be, hogy az egyház olyan, mint egy emberi test, ahol mindenki tagja a közös-

Fotó: Tar Csaba

ségnek, a tagokat Krisztus tartja össze és Ő határozza meg a céljainkat. Fontos, hogy az egyházközségek szolgálataiban mindenki jelen legyen, együtt imádkozzanak és egy „egész testként” munkálkodjanak, követve Jézus Krisztus tanításait.

A képzés magyar ének és zsoltár tanulásával fejeződött be, Fülöp Gábor zenei előadó irányításával.

Lakatos Nella

Református identitás-élmény

mátusokkal kiegészülve 120-an is összegyűlnek. Az igehirdetések nyelve vasárnaponként váltakozva magyar és román, de bűnbánati heteken és ünnepnapokon cseh nyelvű prédikáció is hangzik, az alkalmak utáni kötetlen együttlét során pedig a lévita cseh nyelven mindig összefoglalja az elhangzottakat.

A mostani kisköri konferencián a környező 10 gyülekezet (2 lelkészházaspár gondozásában) 43 presbiter gyűlt össze az építészeti érdekes, ötszög alaprajzú templomban, ahol az áhítaton a helyi gyülekezet tagjai is részt vettek. A liturgikus rész apostoli köszöntésből, igeolvasásból, imádságokból és zárásként a Miatyánk elmondásából és áldásból állt. A szolgálatot közösen végezte Tóbiás Tibor magyar, „Jári bácsi” pedig cseh nyelven. Az énekeket a cseh énekeskönyvből választották, és örömmel nyugtáztuk, hogy nagy lelkesedéssel és szépen énekelnek. Az áhítat után a résztvevők megtekinthették a templommal egybeépített teremben a lévita által eltervezett és megvalósított igen értékes és gazdag, jó ízléssel és szakszerűséggel összeállított helytörténeti és néprajzi kiállítást. A közösségi program a pályázati forrásból kialakított gyülekezeti házban, terített asztal mellett zajlott, ahol először előadásomat („Korszellem és református identitás”) hallgatták meg figyelmesen, a kérdések megválaszolására pedig a jelenlevők egyenként röviden bemutatkoztak és beszámoltak

szolgálatokról. Jó érzés volt látni és hallani, hogy jó arányban képviseltette magát a közép- és fiatal korosztály, és sok megszólalásból hiteles elkötelezettség és a jövőbe vetett remény sugárzott, s érezhető volt a gyülekezetek sorsközösségének egymást erősítő ereje. Az ízletes közös vacsorához az esetleg hiányzó étvágyat egy különleges itallal lehetett javítani: 5 gyülekezetben a megmaradt úrvacsorai borokat összegyűjtötték és brandyt főztek belőle, melynek a „Holy Brandy” nevet adták, és a név mellé az 5 gyülekezet templomának képét mintázták fel az üvegekre. Úgy érzem, szent alkalomnak voltam a megajándékozottja a nagyperegi cseh reformátusok között ezen a konferencián.

Előadásom címére utalva nagy hálaadással köszönhetjük meg, hogy a történelem és egyházunk Urának különleges gondviselése és vezetése irányította ide és tartotta meg szinte szigetlakóként ezt a hitéhez szükséges kicsiny cseh református gyülekezetet, mely a református identitásnak egy különleges formáját élheti meg környezetében. Gondoljunk rájuk, és imádságainkban kérjük Isten további gondviselő kegyelmének megtapasztalását életünkben, és megtartásukat a következő nemzedékre is.

Záróképpént kívánczik még ide, hogy 2011-ben a szomszédos Kispereg templomában hangzott el először a bízgatás a határokat lebontó közös református köszöntés használatára: *Áldás, békesség Istentől*. Válgjon ez a lehetőség is közös református identitásunk erősítésének eszközévé!

Dr.T.J.

Hegyközi kistérségi találkozó Szalárdon

A 2016-ban kibővített hegyközi kistérségi presbitertalálkozót, képzést a szalárdi református templomban tartották meg 2018. november 11-én, vasárnap délután.

Jelen voltak tíz egyházközség képviselői, lelkipásztorok, főgondnokok, gondnokok, presbiterok, hogy az áhítatot és előadásokat követően lelki feltöltődéssel, több tudással kamatoztassák a hallottakat gyülekezeteikben, református közösségeink építésére.

A nyitó áhítatot Varga Botond, a Siteri Református Egyházközség lelkipásztora tartotta, aki igemagyarázatát a Máté 25,14-30 verseire alapozta.

A köszöntések rendjén elsőként a házigazda lelkipásztor Varga Botond köszöntötte a közel kilencven résztvevőt, majd Tóth Zsigmond, a Bihari Református Egyházmegye Presbiteri Szövetségének jegyzője a számbavételt követően megkérte az egyházközségek presbiterait, hogy idejében fizessék be az éves presbiteri tagsági díjat, kérve még, hogy rendszeresen vegyenek részt a presbiteri képzéseken, presbiteri bibliaórákon.

A jegyző beszélt a Magyar Református Presbiteri Szövetség (MRPSZ) Bihari Terület Szervezetének és a Bihari Református Egyházmegye Presbiteri Szövetsége (BREME PSZ) között létrehozandó együttműködési megállapodásról, amelyet a 2019-es évben szeretnének aláírni.

Tóth András, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetség (KRE PSZ) elnöke beszámolt az idén megkezdett, hat modulból álló presbiterképzés sikeréről (első modul április, második június), amely tulajdonképpen három év alatt befejeződik. Ez a képzés 2019-ben április 5-6-án, míg júniusban 21-22-én lesz megtartva, ugyanakkor a nyári egyházkerületi presbiteri konferencia időpontja augusztus 30-31-e, és Nagyváradon a Püspöki palota dísztermébe várják a kilenc egyházmegye presbiteri szövetségeinek küldötteit.

A nyitó áhítatot és a köszöntéseket követően került sor a szalárdi születésű, de Szentendrén élő és az ottani református gyülekezet presbiterének, dr. Szalai Zsolt közgazdásznak kivetítő előadására: *Pénzügyeink a Biblia tükrében a 21. században* címmel.

Az előadó olyan kérdéseket boncolgatott, mint: „Biblia és pénz? Nem azt hirdeti a Biblia, hogy az Isten emberei szegények? Törődött

egyáltalán Jézus a vagyonnal, pénzzel, tulajdonnal? Van Istennek konkrét mondanivalója a hitelről? A jövedelemszerzésről, a megtagadásról, a költségesről? Az adakozásról, az őszinteségről, a tanács-kérésről, vagy a fiatalok okításáról?”

Mindezekre konkrét Igékkel válaszolt a Szentírás tanítása alapján, majd kihangsúlyozta: „Isten a Biblia lapjain megdöbbenően sokat tanít a pénzen, tulajdonon, vagy non kereszttel. Terepítőként és mindenek Tulajdonosaként ránk, emberekre bízva földi vagyonát – ezzel sáfári megbízást adva nekünk az élet minden területére. Az anyagiakat tekintve is bensőséges kapcsolatra törekszik velünk! Megtanít, hogy a pénzügyi problémák leküzdése elsősorban a lélekben dől el. Hogy anyagi gondokat nem lehet pénzzel megoldani. És hogy

nem az számít, sokat vagy keveset kaptunk, hanem hogy hűségeseink vagyunk-e vele vagy sem” – mondta dr. Szalai Zsolt közgazdász.

Pap József ugyancsak szalárdi születésű, szentendrei presbiter, vállalkozó bizonyágtétele következt, aki elmondta, hogyan hagyta el szülőföldjét és indult el feleségével Amerikába, majd Hollandiába érve az ott eltöltött

két év alatt hogyan talált rá Jézus Krisztusra és lett követője. Azóta sikeres üzletember lett, de mindig szem előtt tartja, hogy ő az Úr Jézus Krisztus tulajdona, életvitelével, viselkedésével, tetteivel, beszédelével tanúbizonyágot is tesz róla.

„Hitelesen bizonyágot tenni csak az tud, aki Isten Szentlelke által újjászületett! Ha elmondható rólunk, hogy Isten gyermekei vagyunk, akkor valósággá válik életünkben az Ige. „Mert nem tehetjük, hogy ne mondjuk el azt, amit láttunk és hallottunk” (ApCsel 4,20). A bizonyágtételünknek mindig arról kell szólnia, hogy kicsoda nekünk Jézus Krisztus” – mondta Pap József presbiter.

A templomban megtartott előadásokat követően a jelenlévők átvonultak a kultúrházba, ahol a megterített asztal mellett nézhették végig a színi előadást: Móricz Zsigmond: *Kend a pap?* címmel, amelyet a Nagyvárad-Velencei Református Egyházközség Ifjúsága mutatott be nagy sikerrel. A színi előadást követően a szalárdi gyülekezet presbiteri szeretetvendégségre hívták a más egyházközségből érkezett presbitertársaikat.

Tóth Zsigmond

hegyközcsatári főgondnok, a BREME PSZ jegyzője

Jó felvidéki példa – presbitereknek is

A Komáromi Református Egyházmegye 2019. február 16-án, szombaton hetedik alkalommal szervezte meg a pedagógusok bibliaismereti versenyét a Fireszke Gyermek-, Ifjúsági és Konferencia-központban. A verseny témája: ÁBRAHÁM.

1Móz 12,1-20 – Ábrahám elhívása; 1Móz 13,14-18 – Isten Ábrahámnak ígéri Kánaánt; 1Móz 15,1-21 – Ábrahám hite; 1Móz 17,1-27 – Az Úr megújítja szövetségét Ábrahámmal; 1Móz 18,1-29 – Az Úr megjelenik Ábrahámnak Mamré tölgyesében; 1Móz 21,1-8 – Izsák születése.

A felkészülésnél az új fordítású Bibliát kell használni, a Magyar Bibliatársulat által 1975-ben megjelent és 1990-ben revideált fordítás bármelyik kiadását, törekedve a hű szövegismeretre. A versenyen részt vehettek az óvopedagógusok, az alapiskolák és középiskolák tanítói és tanárai, főiskolai és egyetemi oktatók, nyugdíjas pedagógusok – kivéve a lelkészeket. A gyülekezetből érkező csoportok száma nincs korlátozva (viszont egy csoportban max. 4 fő lehet).

Érdemes lenne ennek alapján a Presbiteri Szövetség Elnökségének elgondolkodni azon, hogy a presbitereknek is bizonyára nagyon hasznos lenne hasonló bibliaismereti versenyt szervezni, előbb megyei, majd országos szinten. (drbl)

Hajdúböszörményben az imádság erejéről

A Tiszántúli Református Egyházkerület „Hirdesd az Igét!” programsorozatának keretében a Hajdúvidéki Református Egyház-megye egyházmegyei presbiteri találkozót tartott 2018. november 24-én, szombaton. Ennek a meghitt alkalomnak a Hajdúböszörmény Kálvin téri gyülekezet volt a házigazdája. Mindenek előtt szeretném megosztani a kedves olvasókkal az alkalomra készült plakáton levő Richard Rohrtól származó idézetet, amely méltó bevezetője lett ennek az áldott napnak.

„Nem azért fohászkodunk, hogy megváltoztassuk Istent, hanem hogy mi magunk változzunk. Azért imádkozunk, hogy élő kapcsolat szülessen Isten és köztünk, s nem azért, hogy mindenfélét elintézzünk vele.”

Ez az idézet rávilágít a konferencia témájára, ami az imádkozásról szólt. „Ti azért így imádkoztatok...”

A konferencia fő témája tehát az imádkozás volt – ez az, ami hitéletünk, hitünk megvallásának és az Úr Jézussal való élő és aktív kapcsolatunknak egyik legfontosabb eleme.

A nyitó áhítatot Szabadi Árpád esperes úr tartotta. Alapige a Zsolt 145/1-3, 8, 14-18. versek voltak. Bevezetőjében a Balaton példáját említette – igen találó hasonlatként –, ami szélcsendben is hullámszik, a mélyből felfakadó források miatt. Dávid csodálatos imádsága ilyen mélyből felfakadó forrás – mennyei magasságba emel, a földi király imája a mennyei királyhoz. Alaphangja a személyesség, ahol Isten van a központban. Imádsága nem alkalomszerű, hanem minden nap gyakorolt. Esperes úr kapcsolatot teremtett az igemagyarázat közben a *Heidelbergi Káté* idevonatkozó 117. kérdésével: *Mi szükséges az olyan imához, amit Isten kedvel és meghallgat? Szívből könyörgés – őszinteség – a meghallgatás hite.* Dávid imádsága: „nagy az Úr!” Ennek felismerése a másképpen látás alapja. Dávid hozzá méri magát, így látja kicsinységét Isten nagysága mellett. Nemzedékről nemzedékre beálllok a biznyságtévők sorába – így buzdította az igehirdetésben a gyülekezetet esperes úr. Szívünkre helyezte az igehirdető, hogy kegyelmes az Úr mindenkihez – Isten ezt Jézus Krisztusban tette valósággá. Közel van az Úr – Ti azért így imádkoztatok! – zárta igehirdetését. Hálaadás lehetünk, akik hallgathattuk ezt az igehirdetést, mindezért legyen egyedül Istené a dicsőség.

A nyitó áhítatot követően dr. Fekete Károly püspök úr tartott egy igen érdekes előadást, személyes életéből felelevenítve eseményeket, melyekben az imádság jelentőségére különböző életélmények ébresztették rá: ilyenek pl. a Kántus élmények, a diákszerelmek időszaka, a katonaság nehézségei, színházi előadás, verselő lelkész – nagypapai hagyaték, a Debrecen-Nagytemplomi segédlelkész alatti lektúra olvasás és az előíma elmondása kiváltságos feladata lett, hogy csak néhány eseményt említsek az előadásból. Számomra, de hiszem, hogy akik hallgattuk püspök urat, egy életre szóló élményben volt részünk a közvetlen, őszinte, szívből jövő mondatok által. A Kántussal kapcsolatban ki-

emelte: a megénekelte imádságok azóta is az enyéme, vörös vérszettetek lettek bennem (Berkesi tanár úr mondása nyomán). A diákszerelmek elmúltak, de megmaradt benne a fokozott Isten – bizalom, a katonaság centívágásos időszaka is véget ért, de az ima szabadságot adó érzése ismétlődik. Összefoglalva, övé lett a mondat: „Számban nevednek jó íze van...” Imádkozom – tehát vagyok! Két imádságot emelt ki püspök úr, melyek teológus korában megfordították, fogságba ejtették és valami nagyon fontosat üzentek is neki. Az egyik, azt mondta: az imádság nem lehet sekélyes – az imádságnak van mélysége.

1985. Nyíregyháza Mórincz Zsigmond Színház, Ratkó József: Segítsd a királyt! – István király dráma ősbemutatója. Ebben István imája, ami megragadó erővel hatott rá. A másik ima, amit verselő lelkész nagypapa írt 1931-ben, amikor édesapja közel egy évesen járt tanul.

„Uram, a fiam járt tanul...”

Teológus fejjel jött rá arra e verset gépelve, hogy vigyázzon, mert az imádság nem vele kezdődött, nézzen bátran visszafelé, mennyi imádkozó áll mögötte. Innentől fogva másként vette elő az Énekeskönyvet, vagy a Szikszai Keresztyén Tanításokat és imádságokat. Őszintén megvallotta, hogy ez a két „ajándékimádság” mindent megváltoztatott benne, és elkezdett másként látni az imádság dolgában. Hangsúlyozta püspök úr, hogy hálaadás és mi is hálaadás lehetünk reformátorainknak, hogy a reformáció korában az imádság is nagy változáson ment keresztül. Krisztushoz visszavezetve, mint közbenjáróra rá kell támaszkodni, tiszta erő hittel, értelemmel imádkozni – vallotta Kálvin. A keresztyén ember életszükséglete az imádság, mert az imádság az egyház légzése. A keresztyén ember felfogásában az imádság és cselekvés összetartozik. „Orando et laborando” „Imádkozva és dolgozva” a hálaadás életszemléletét tükrözi. A református életszemléletben elválaszthatatlan a kettő. Püspök úr előadását őszinte, megrendítő és magával ragadó presbiteri biznyságtételek követték. Őt fő tett biznyságot, majd pedig kerekasztal beszélgetés következett, amikor *Tóth-Mihala Veronika* lelképásztor kerületi missziói és felnőttképzési tanácsos kérdéseire válaszolt püspök úr, esperes úr és *Somogyi László* Kálvin téri lelképásztor.

Zársót Somogyi László lelképásztor úr mondott, kapcsolódva a presbiteri konferencia témájához, az imádkozáshoz.

Imádkozunk 3 dologért: szájalomért, bűnbánatért, Jézus dicsőségének felragyogásáért – kérte lelképásztor testvérünk.

A találkozó közös ebédrel fejeződött be a Baltazár Dezső Református Általános Iskola ebédlőjében.

SOLI DEO GLORIA!

Mindezért legyen egyedül Istené a dicsőség!

Összeállította:

Eszenyi Balázs

Református Presbiteri Szövetség területi elnök

Ez a lapszámunk a Szerencsejáték Zrt. támogatásával jelent meg.

Köszönjük!

Miért?

KNOLNÉ TÜSKI GABRIELLA

Óév estéjén 14 hónap után először sikerült egy rövid istentiszteleten részt vennem. Nagy öröm és hála töltötte be szívünket, hisz novemberben még nem mertük feltételezni, hogy valaha tényleg képes leszek megint járni segédeszköz nélkül. Csodaként éljük meg. Ezen a különleges estén a boldog találkozás és közös hálaadás jegyében teltek

az első percek a templomban. Odajött hozzám egy néni, aki évek óta szklerózis multiplexben szenved. Átölelt, először boldogan. Az ölelésből kézzorítás lett. Az öröm hirtelen haragra fordult. „Té miért igen? Én miért nem?” Csendben fogtuk egymás kezét. Számonkérésre hozzám és Istenhez szólt.

Ma meglátogatott egy asszony, akit húsz évig csalt a férje. Mindig mással. Nem gondolta, hogy férje az utolsó nővel végleg lelép. Három kamasz gyermekük édesanyjuknál maradt. Közös lakásukat gyorsan el kellett adni. Majdnem fél évig lakott egy kempingben három gyermekével, mielőtt lakást találtak. Miért így alakult az élete? Fiatal asszonyként másról álmodott.

Az újév szintén sok „miért”-tel kezdődött egy másik háromgyermekes, depresszióban szenvedő édesanyjának. Szedi az előírt gyógyszereket. Rendszeresen jár kezelésre. Rendszeresen beszélget lelkészsünkkel. Minden rendszeres, minden rend szerint történik. Gyógyulásáért küzd már évek óta. Miért veszi még mindig oly gyakran körül a depresszió fekete felhője?

Végül a 84 éves nénit említem, akit tüdőgyulladással vitt kórházba a mentő. Férjével rövidesen meglátogattuk. „Miért nem bír már a testem? A fejem még friss.” Az örök élet távlata és a földi élet mulandósága egy sóhajban említve.

Ezek számomra meg nem válaszolható kérdések. Ahogy nekem is megvannak személyes, válasz nélküli kérdéseim.

Nem tapasztaltam meg Jézus kérdését: „akarsz-e meggyógyulni?”

Most mégis a javulás meglepő útját járhatom. Csak annyit értem, hogy „kövess Engem.” Talán ez más fényt derít a magam és embertársaim megválaszolatlan kérdéseire.

Hisz könnyen kialakulhat az a félreértés, hogy Isten velem jobban törődött, mint mással. Mintha fizikai egészségünk és képességeink lennének Isten szeretetének látható mértékei. Mindennapi életünkben könnyen belekeveredhetünk ebbe az elferdült gondolkodásba, az ebből fakadó előítéletekbe.

Férjemtől kérdezte valaki: „Ugye milyen jó, hogy Gabi ennyire megváltozott?” Válasza meglepte a kérdezőt. „Én sosem láttam rokantként Gabit. Csak őt láttam mint embert. Ez változatlan.”

Ilyennek tapasztaltam Isten szeretetét is, mikor a kemény fizikai szenvedés hosszú éveit éltem. Ilyennek tapasztalom most is. *Nála található a biztonságos folyamatosság mindennapjainkban.* Mert engem és téged úgy lát, ahogy vagyunk, túl a külsőségeken. A sírással és szenvedéssel telt napokban. És az öröm és hálaadás napjaiban.

Ma bizonyosságot tehetek arról, hogy Isten csodát művel életemben.

Ez egyben arra biztat, hogy 2019-ben még nagyobb figyelmességgel legyek szenvedő embertársaim iránt. Legyen az gyülekezeti testvér vagy szíriai menekült. *A sok „miért” kérdésre nem kínálhatunk választ egymásnak. De a „hogyan” kérdésben sokféleképpen támogathatjuk egymást.* Erre csak akkor leszünk képesek, ha engedjük, hogy Isten mindig formáljon és hordozzon. Miért? Ez az egyetlen „miért”, amire van jó válasz. Mert Isten megszánt minket. Mert az Úr Jézus megszánt minket. Mert a Szent Lélek megszánt minket. Bármilyen körülmény közt élünk.

„Áldjad az Úr nevét, Őt áldja minden énbennem! :/
Őt áldjad, lelkem és Róla tégy hitvallást, nyelvem!
El ne feledd: Napfényed Ő teneked! Őt áldjad örökké!
Ámen.”

(Neander Joachim 1650–1680 F: Csomasz Tóth Kálmán)

Könyvbemutatók Vajdaságban

Két, református egyházunkat is érintő könyvbemutatóra is sor került a közelmúltban nálunk, a Vajdaságban.

2017. júliusában a Reformáció 500. évfordulója alkalmából tudományos emlékkonferencia volt szervezve Bácsfeketehegyen. Ez a konferencia volt Vajdaságban a legrangosabb megemlékezés a jeles évfordulóról. A konferencia anyagát a Kiss Lajos Néprajzi Társaság tanulmánykötet formájában „*Sem magasság, sem mélység nem rettent!*” címmel jelentette meg dr. Szőke Anna néprajzkutató, a Doktorok Kollégiumának tagja szerkesztésében. A kötet megjelenését a Magyar Nemzeti Tanács és a

Magyar Tudományos Akadémia Titkársága támogatta. Ősbemutatója Kishegyesen volt.

A másik könyvnek Bácsfeketehegyen, a Református Egyházközség imatermében volt a bemutatója Besnyi Károly helytörténész „*A későbbi kor tanúságára*” című könyvének. A könyv Szász Károly püspöknek az 1885. évi bácskai református gyülekezetekben végzett vizitációjáról készült jelentéseket dolgozza fel. Az eredeti dokumentum a Ráday Levéltárban található. A könyv hű átmásolása és közlése kiváló forrás az egyházaink történetével foglalkozóknak, történészeknek, néprajzkutatóknak, iskolatörténettel foglalkozóknak. A könyv recenzensei dr. Bárbh János és Zalatnay István. A bemutatón a könyvet Pastyik László irodalomtörténész és Zalatnay István méltatták.

Hallgató Imre
bácsfeketehegyhi gondnok

A cigánymisszió elhívott, hűséges és alázatos koreai munkásai

D. SZABÓ DÁNIEL

Az évfordulók mindenkor a vissza- és az előretételek alkalmai. Ezt törekszünk gyakorolni a cigánytestvéreink között végzett misszióban is. Ahogyan minden más területen, úgy itt is megjelenik a szívünkben a hálaadás, a bűnbánat és az Úr további kegyelméért való könyörgés, a reménységben induló esztendőben.

Mivel gyakori kérdés, hogy kik a közvetlen munkatársaink, azért – a számos magyar és cigánytestvérünk mellett – most a koreai misszionárius testvéreinkről nyújtunk nagyon rövid tájékoztatást. Reméljük, egyszer bővebben is szólhatunk Róluk!

Az első fecskék Rev. *Choi Young* és kedves felesége „*Anna*” és hároméves kisleányuk, „*Lidike*” voltak.

Ők – szinte hihetetlen – már 15 évvel ezelőtt érkeztek Dél-Koreából. Azóta legalább nyolc gyülekezet született és mindegyik számára imaház is formálódott a megvásárolt öreg parasztházakból – koreai testvéreink támogatásával. Közben leánykájuk Lidike is elemi és középiskolánk egyik legjobb tanulója lett, kinek kiváló hegedűjátéka ismételt művészi élményt jelentett. Ma már Amerikában ösztöndíjas diák.

Érezzük, hogy az első 10 év utáni megemlékezésünket ideje volna felújítani. Szolgáltatunk meghatározó része volt az intenzív kapcsolatépítés, melynek keretében évi rendszerességgel érkeztek és érkeznek hozzánk „otthonról” Dél-Koreából és a világ számtalan helyén élő koreai gyülekezetből látogató, érdeklődő, szolgáló testvérek. Igen jelentős csoportokat fogadtunk a németországi és olaszországi, együtt sok ezer ösztöndíjas koreai diák gyülekezetéből, mert ők hazájuktól távol is számos élő gyülekezetet formálnak, függetlenített koreai lelkészekkel együtt. Az Anyaegyház mindenütt utána utazik a távolra költözött diákjainak. (Csak Berlinben 4000 ösztöndíjas diákjuk van, kikből 40 gyülekezetet alkottak).

A továbbiakban csak a Magyarországon felvett nevüket fogom említeni, hiszen mindenki így ismeri őket, a nem könnyen kiejthető, vagy megjegyezhető hivatalos nevük mellett.

Dávid és családja is velünk munkálkodott, majd a nyelvünket szorgalmasan tanulgatva a Tiszántúlra, illetve a Debreceni Egyetem diákjai közötti szolgálatra kapott meghívást. Nagyon áldott munkát végzett családjával együtt, s ma már előadás sorozatokat is tolmácsol.

Péter és családja, Szilvia és leányuk Eszterke Olaszországból érkezett, ahol 10 évet meghaladóan operaénekesként dolgoztak és végeztek missziói szolgálatot is. Most egy külön gyülekezetet vezetnek közöttünk, első renden a zene útján szólítják meg és nevelik a fiatalokat. Végtelen melegszívű, pásztori lelkületű életek. Gyorsan növekvő és szépen hegedülő nagyleányukkal együtt a Sátoraljaúj helyi Református Gyülekezetben is otthon érzik magukat.

Johanna közel három évig volt velünk Dél-Koreából. Magasan képzett zongorista és zeneszerző is volt. Minden nap, minden alkalmat zeneileg kísért és vezetett és egész kis csapat nőtt fel körülötte, akik alkalmilag már kántorkodni is szoktak a helyi gyülekezetben. Megragadó hívó bizonyoságtévő személyisége és nyelvismerete folytán most a magyar turizmusban „szolgál”, mert a rendkívül megnőtt koreai turista seregben segítségre van szükség. Valóban kiszélesedett a missziói területe.

Eszter egyedülálló angol szakos tanárnő és nagyszerű, képzett muzsikusz is, akit a Nagydobronyi Líceumba vittünk át segíteni. Ő is *Choi Young* lelképásztor útján érkezett hozzánk. Nagyon érett, mások terhére is hordozó, imádkozó, példaértékű misszionárius jelenség. A szeretet és felelősség megtestesítője. A kárpátaljai cigánygyülekezeteinkben is otthon van, és gyakran látogatja Őket.

Sára már második éve van velünk. Egyházzenei szakon szerzett akadémiai diplomát. Zenei készsége a legjobb magyar primással is versenyre kel, hisz minden dallamot párhuzamosan tud azonnal követni és összhangosítani. Mi „a gyülekezet anyagala” jelzővel szoktuk illetni. Úgy érezzük, hogy zenéből szőtt és abban élő személyisége csak azért nem repül el, mert az Úr iránti szeretete még idekötöti a földhöz és a cigánygyülekezetekhez. Most az egészségi állapotát ellenőrzik. Kérlek, imádkozzatok érte és mind-mind a többiekért is: gyülekezeteinket is és nehéz betegeinket is együtt emlegetve az Úr előtt.

Ez a rövid ismertetés valóban inkább csak „névsorolvasása” volt munkatársainknak. Ma már az egész magyar társadalom világméretű mozgásban van, de az Isten Országja, a misszió, vagy egy-egy nagyobb gondozást igénylő csoportért történő távoli elutazás még mindig idegen tőlünk. Olykor még egy messzebb eső szórvány település meglátogatása is. *Kérjük el Istentől annak felismerését, hogy Ő egész nemzetünket kívánja rajtunk keresztül megszólítani, a Kárpát-medencei reformátusságunkra pedig Európa számára is üzenetet kíván bízni.* Ezek a nagyon messziről jött munkatársak talán erre is emlékeztetnek.

Csak utalok arra, hogy hagyományos kántálásunk ezen a karácsonyon is sok családhoz vezetett el. Mindenütt erővel be is hívtak a cigány otthonokba. Igét is szólunk és az éneklés mellett imádsággal és áldáskívánással búcsúztunk.

Az Úr kegyelme legyen a magvetésen!

Olvasói levél

Kedves Szerkesztőbizottság!
Szabó Izoldától, Mezőmadarasról a következő levelet kaptam:

Kedves Gábor!

Köszönjük a szép szavakat. Andor most is családlátogatni jár. Ma is 15 családot látogatott!!!

Gábor, én február elején megyek Budapestre. Gellért fiunk harmadéves a Kolozsvári Református Teológián. Februártól egy szemesztert Budapesten fog tanulni Erasmus programmal. Február 3-án és 4-én Budapesten leszek...

Szeretettel köszöntelek, Izolda

E levelet több ok miatt is továbbítottam. A 15 család látogatása egy napon, a gyermek, ki követi édesapja hivatását... Micsoda öröm és visszaigazolás ez a szülőknek! Jól végzem a szolgálatom, jó példát adtam gyermekemnek. S öröm volt ismét átélni azt, hogy kiket közel száz éve az adminisztráció elszakított, utódjaik sokszor érezhetik, az anyaország nem hagyja magukra őket. Micsoda öröm lehet egy székelő fiatalnak fél évet itt járni egyetemre – Budapestre! Egy nemzet vagyunk, még ha több országban is kell élnünk.

Testvéri köszöntéssel: *Dr. Hardy F. Gábor*

Nem haltam meg, most sokkal inkább élek

KÖVESPATAKI LÁSZLÓ ÍRÓ-PRESBITERTŐL BÚCSÚZUNK

DR. BÉKEFY LAJOS

Csörgött a mobilom. Halk, megtört női hang szólalt meg benne: Laci meghalt – hitvese, Izabella közölte a szomorú hírt. – Kövespataki László író-presbiter testvérünk, 24 éven át a Presbiter c. lap Nyitott szemmel rovatának gazdája, szerzője életének 82. évében hazatért Urához. Amikor megkaptam a Család gyászjelentését, várt

még egy meglepetés. Neve alatt ennyi állt: presbiter. Lehetett volna sorolni, hogy vezető postatiszt, túravezető, a természet szerelmese, családját szerető nagyapa, feledhetetlen bibliás, hívő ember. Ehelyett „csak” ennyi: PRESBITER. Nagy betűvel kell ezt leírnom, mert ebben a szóban minden benne van: élete igazi értelme, hitvallása, üzenete. November 13-án, 12 órakor vettünk Tőle búcsút a rákospalotai temetőben.

Berkesi Gábor pozsonyi úti református lelkipásztor búcsúztatva, a Presbiter és a Magyar Református Presbiteri Szövetség és sok száz, őt ismerő, tisztelő, szerető kárpát-mendencei presbiter-társ nevében lapunk felelős szerkesztője köszönt el Tőle. Alábbiakban az ő beszédét közöljük szerkesztett változatban.

* * *

Kedves Gyászó Testvéreim, Végtisztességet Téví Gyülekezet!

A Magyar Református Presbiteri Szövetség Elnöksége, határon inneni és túli tagsága, a Presbiter című lap Szerkesztőbizottsága és sok Őt ismerő presbiter nevében jöttem ide **Kövespataki László** testvérem ravatalához. A lap felelős szerkesztőjeként elköszönni jöttem attól az író-presbitertől és testvértől, aki 1992 májusától vándorolt velünk a jézusi úton hazánk és egyházunk olykor göröngyös tájain, s aki 1994-től rovatgazdája volt a Nyitott szemmel népszerű, olvasmányos rovatunknak. 118 írásával sok ezer kárpát-medencei presbitert és lelkészt gazdagított lényegre törő, evangéliumi látásával. Attól a Testvéremtől is elköszönök, akivel a Szentírás drága Igéinek messze fénylő fáklavilágosságában oly' sok őszinte pillanatot, kérdést és beszélgetést oszthattunk meg egymással. Úgy maradsz meg a szívemben, kedves Laci Bátyám, mint aki érzékeny lélekkel, Jézus Krisztus megtért és újjászületett gyermekeként az Ige abszolút és feltétel nélkül elfogadott normájával, nem pedig egyéni ítélettel mért meg mindent egyházban és nemzetben, családban és gyülekezetben és az Isten alkotta, embertől megsebzett, de még így is lenyűgöző természetben.

Lehetne órákig sorolni, mikor, mit és miért írt meg. Első írása az egyházi és magyar közélet egyik rákfenéjéről, a rágalmazásról szól 1992-ben. Az utolsó, idén (2018) januárban, a kegyelemről. Ami igazán fontos, életbevágó.

Egy nagyszerű írásáról szólnom kell itt is, amiben az egyházáért és az Igazságért perlekedő és szóló hívő református nyilatkozott meg. 2007 nyárvégén, a felidézett események 40. évfordulóján írta meg BUGÁRSZKY MÁTYÁS budai presbiter hányattatásait, igaztalan elítélését **Egy élet az Úr szolgálatában** címmel.

A szilágyi dezső-téri keddi bibliaórákon, a Rákosi korszak sötét homályában jézusi fény jelent meg az ifi kört vezető legendás presbiter révén, akinek hatására Laci is átadta életét Jézus Krisztusnak. Ott ismerte meg hitvesét, Izabellát, edződött hozzá az Úr szolgálatához... Sok testvéri beszélgetés volt közöttünk Budán és Nagyvárad-téren, a szerkesztőségben és személyesen. Mindvégig megőrizte benne Urunk Szentlelke az ott kapott gyermeki hitet, és csodálkozást: hogyan lehetséges ez vagy az egyházunkban és a honi magyar világban? És jobbító szándék, gyógyító szó, írás lett a gyümölcse.

Meg kell emlékezni még röviden a lelki emberről. Isten Országában nincsenek véletlenek. Ezért lett ő a Nyitott szemmel rovat hűséges gondozója és írója. Kedves Igéje volt egyebek mellett Ján 9-ből: „**Egyet tudok, noha vak voltam, most látok**”. Neki termett a Nyitott szemmel rovat és Ő a rovatnak. Családjához pedig sok Igés írásából ez szól: „**AZOKNAK, AKIK ISTENT SZERETIK, MINDEN JAVUKRA VAN**” (Róm 8,28). Önmagához, hozzánk pedig ez: „**AKI HISZ A FIÚBAN, ÖRÖK ÉLETE VAN**” (Mk 1,61).

Kedves Testvéreim, Krisztusban vigasztalást kereső és találó Kövespataki Család és Mindnyájan! Billy Graham, akit evangéliumi missziójáért Laci is nagyon tisztelt, így szólt Családjához, unokáihoz: „Ha meghalljátok majd, hogy Billy Graham meghalt, ne higyjétek el. Azon a napon sokkal inkább élni fogok, mint korábban bármikor. Csak a laccímem fog megváltozni”. Mélységesen igaz szavak. A SZÓBÓL, ebből a drága Igéből táplálkoznak: „**Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él**” (János 11,25).

Mi sem hisszük, drága László Testvérünk, hogy meghaltál, ez a por e világ formája, Isten Országának formája pedig a lélek. Csak formát változtattál, ezért a laccíméd átváltozott mennyeire. Isten Veled, drága testvérünk, Kövespataki Laci, hiányozni fogsz, de Nyitott szemmel megyünk tovább, és hálás a szívünk, hogy ismerhettünk Jézus Krisztus megváltott gyermekeként, hogy közelünk tartottál, velünk tartottál a zarándokúton. Isten Leleke szentelje meg életed, írásaid, szavaid emlékét szívünkben, melyekért Soli Deo Gloria!

* * *

Az egyház jövője c. írásából (Presbiter, 2014. húsvétra):

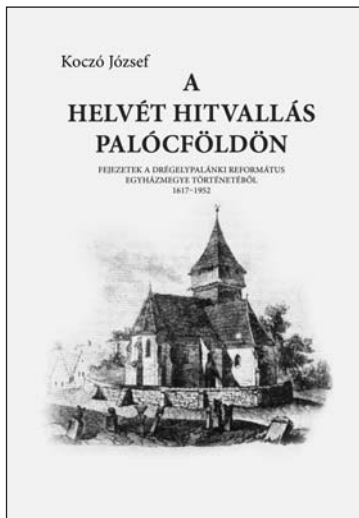
„*Jézus Krisztus nem elkényelmesedett népegyházzal, amelynek tagjai az egymás közti torzalkodással, teológiai vitákkal vannak elfoglalva, hanem az Istentől elfordult nemzedékek között fénylőkről (Fil 2,15), amely számíthat még az üldözésre is. Az ilyen elkötelezett hívőkből álló egyházat nevezzük Hitvalló Egyháznak. Hiszem, hogy a jövő Magyar Református Egyháza ilyen közösség lesz*”.

Postaládánkból

A Helvét Hitvallás Palócföldön

A kiadvány hátlapján olvassuk az alábbiakat: „A szerző mintegy negyedszázada foglalkozik a Börzsöny-vidék, Alsó-Ipoly mente vallás és egyháztörténetével, így a környék középkori keresztény egyházaival, Árpád-kori templomos helyeivel, de protestáns felekezeteinek emlékeivel, múltjával is”.

A mostani kötet tulajdonképpen, mint alcíme – *Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952* – is mutatja, egy mára eltűnt kálvinista vallás-közigazgatási egység történetével foglalkozik. A 400 éve alakult egyházmegye történetét eddig ilyen értelemben, illetve ilyen alaposan és ilyen mélységben még senki sem dolgozta fel. Azért is nevezhető e munka hézagpótlónak. Koczó Józsefnek nem volt könnyű dolga, hisz sokat kellett kutatnia a megbízható adatok, források után, míg összeállt az általa felvázolt kép, vallástörténeti tabló, ami megítélésem szerint jól sikerült. A szerző négy nagyobb fejezetbe – Virágzó, hanyatló és pusztuló eklézsiák a 16-18. században; A hitvallás szabad gyakorlásának útján; Ideje van a keresésnek és ideje a vesztesnek; A Drégelypalánki Református Egyházmegye történeti adattára – tagolva tárja elénk kutatómunkájának eredményeit. Koczó József érdeme, hogy témáját nagyobb vallástör-

téti összefüggésekbe ágyazva vizsgálja, fejti ki. Miközben felvillantja az országos vallástörténeti mozgalmak lecsapódásait az adott régióban, kellő érzékkel és nagy körültekintéssel tárgyalja, mutatja be az egyes eklézsiák mindennapjait, sikereit és problémáit. Ír a gyülekezeti életről, a lelkészek egyéb tevékenységéről, a templomok sorsáról, állapotáról. Itt ott megvizsgálja a gyülekezeti jegyzőkönyveket; valamennyi máig is tevékeny eklézsiát felkeresett, hogy pontos képet kapjon azok életéről, mai helyzetükről is. A kötetet terjedelmes jegyzetapparátus, a felhasznált irodalom gazdag tárháza egészíti ki. S megtaláljuk a fogalmak és archaikus kifejezések magyarázatát is. A kiadvány elsősorban a vallástörténettel foglalkozó szakemberek számára lehet

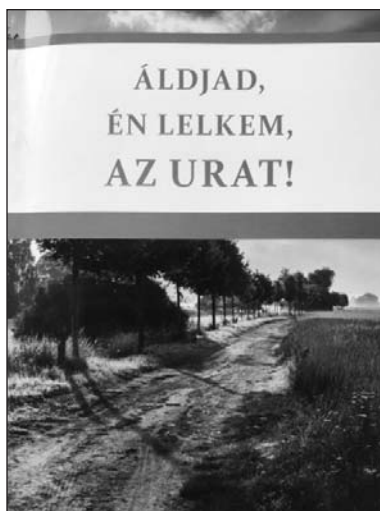
nélkülözhetetlen forrásanyag, de izgalmas adatanyagot szolgáltat a helytörténészeknek is. Mindamelllett pedig a laikus olvasó is talál benne izgalmas részeket, fontos információkat.

(Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye. Budapest, 2017. 490 p.)

Dr. Csáky Károly
etnográfus, helytörténész
Ipolyság

Erdélyi, királyhágó-melléki mai imakönyvek

Dicséretes, szép és hasznos vállalkozásba fogott már korábban az Erdélyi és Királyhágó-melléki Református Egyházkerület. Mindkét területben kiadták az ott szolgáló lelkésznők imakincseiből válogató gyűjteményt. Az erdélyiek kiadványának a címe: *Áldjad, én lelkem az Urat! Református imádságoskönyv* alcímmel. Ötven lelkésznő szép lelki „illattétele” három téma szerinti csoportosításban olvasható: imádságok ünnepekre; imádságok a hét minden napjára egy hónap négy hetének napjaira bontva; imádságok téma szerint, benne a családért, szülőkért, gyászolókért, betegkért, haldoklókért, gyülekezeti szolgálatban állókért. Az előszót Szegedi László Tamás generális direktor írta. A királyhágó-mellékiek kiadványának címe: *Tégy, Uram, engem áldássá! Református nők imádságos könyve*. Ugyancsak seregnyi lelkésznő szép lelki illattétele sorjázik az oldalakon nyolc témakörbe csoportosítva: hétköznapi imádságok; bűnbánati imádságok; templomi és úrvacsorai imádságok; ünnepi

imádságok; imádságok a szolgálatban; imádságok a családban; imádságok betegségben; alkalmi imádságok. Az előszót Bogyai-Kis Mária lelkésznő, az egyházkerületi Nőszövetség elnöke és Csúry István püspök írta. Utószóként Vincze Judit nagyváradi csillagvárosi lelkésznő, kerületi egyházfőtanácsos sorai állnak buzdításként. Mindkét kiadványhoz szívből gratulálunk, használjuk is az imagyönyöket, s közlünk belőlük a Presbiterben is. Egy szelíd, halk férfihangon odasúgott mondatocskát engedjenek meg nőtestvéreim: mindkét kötetből hiányzik valami, s ezt legyen szabad jelezni: *nem találunk presbiterekért mondott külön tematikus imát, érettük, gyülekezetépítő, lelkipásztori munkatársakként végzett értékes szolgálatukért, azért a bizonyos 20 ezerért egyik kötetben sem. Biztos vagyok abban, hogy Isten előtt órettük is kedves illattétel lenne egy-egy női szívben fogant szószéki és kinyomtatott imádság!*

(drbl)

Vizitációs tapasztalatok esperesi szemmel (II.)

Akkor működik jól egy ilyen egyházlátogatás, ha nem csak a lelkipásztor, meg legalább egy presbiter van ott, hanem a lelkipásztor és a presbitérium. Én a szolgálataim során talákoztam olyan presbitériummal, amelyik nyíltan ki is mondta, hogy esperes úr nekünk az a feladatunk, hogy megvédjük a gyülekezetet a lelkipásztornkkal szemben. Nyilvánvaló, hogy ezt így nem lehet.

Nem lehet leképezni a világot, mint ahogy a parlamentben van. Van a hivatalon lévő, a kormányon lévő csapat és van egy ellenzék. Milyen egyház az, ahol ellenzék van? Kit ellenez az ellenzék? Jézus Krisztust? Nincs ilyen. Csak az van, hogy együtt abban az irányba, amelyet Isten kijelölt számunkra. Különben nem működik. *Együtt a Krisztusért.* Ez a feladat. És ez az, amit kétféle módon is meg lehet vizsgálni. Az egyik az könnyebb. Mért a mérhető. Vannak mérhető dolgok minden gyülekezet életében. Anyakönyvi adatok. Ezekre azért van nagyon nagy szükség, mert ebből egyfajta tendencia rajzolódik ki. Például az, hogy mennyivel több a temetéseknek a száma, mint amennyi a kereszteleseknek a száma. És ebből, hogyha ez úgy marad, ahogy van, ki lehet számolni, hogy hány év múlva kérjük majd meg, hogy aki még itt lesz, az kapcsolja le a vilányt. Mert elfogy a gyülekezet.

Ezt a statisztikát használja fel az egyházkerület is, meg az országos egyház is. És ebből bizonyos fajta következtetéseket von le a szolgálati profilja számára, és dokumentálja, hogy hol tartunk. Egyfajta mennyiségi változásnak vagyunk a tanúi. Egy egész hat tized (1,6) millió a reformátusok száma. És ha hihetünk a tudománynak, akkor a mennyiségi változásoknak minőségi változásba kellene átmennie. Hogy ez valóban így van-e, az a vizitáció mérhető tevékenysége. Minden gyülekezetnek van több épülete. Templom, parókia, gyülekezeti ház, temetője, újabb oktatási intézménye is, óvoda, iskola, szeretetotthon. Sok mindene van, vagyonosodtunk. És ezeket regisztrálni kell, de számomra az igazán nagy kérdés az, hogy mennyire gazdagodik a gyülekezet élete az által, hogy például iskolát tart fent. Vajon épül-e ez által a gyülekezet? A számok, az értékek, az ingatlanok állapota, ezek mind mérhető dolgok. Regisztrálni kell, hogy hol tartunk, hol van a hiányosság, mi az, amit másképpen kellene csinálni. Ez lenne a vizitációnak az egyik nagyon fontos feladata, hogy ezt őszintén, becsülettel mondja el a vizitáló a vizitáltnak. Hogy én úgy látom, hogy neked van sok mindened, gazdag vagy, meggazdagodtál, de mit csinálsz vele? És mire használod? És van egy olyan része az egyházlátogatásnak, amikor a mérhetőket kellene megmérni. Meg kellene mérni, hogy áll a gyülekezet hitélete. Milyen a bibliaórák közösség, milyen az imaórák közösség? Fontos lenne beszélgetni a vizitáció alkalmával arról is, hogy van-e imádkozó erőforrása a gyülekezetnek. Erről is fontos lenne beszélgetni, meg a beteggondozásról, meg a szegénygondozásról. A szociális munka nagyon fontos része a diakónia. Ezek működnek-e? Milyen a kapcsolata a lelkipásztornak a presbitériummal? És milyen a kapcsolata a presbitériumnak és a lelkipásztornak a gyülekezettel? Ismerik-e egymást? Milyen szolgálatokat vállal a presbiter? Mi az ő feladata a gyülekezetben belül? A presbiter nem azért van, mert jó elől ülni, hanem feladatokért, szolgálatokért van, példaképe kell legyen a nyájnak. Ezt is nagyon fontos mérni és számon tartani. És ugyanilyen fontos a lelkipásztor családi élete és házassága. De ez érvényes a presbiterekre is. Mert csak egészséges háttérből tud a szolgálattévó hitelesen elvégezni mindent. És ezekről is fontos beszélgetni őszintén, szeretettel, javító szándékkal. Ha kell, akkor akár négy szemközt, imádságos légkörben. Mérhető dolgok és mérhetetlen dolgok. De mindkettő egyaránt fontos. Mert a mérhetetlenből táplálkozik a mérhető. Az egészséges hitéletből lesz egészséges

gazdálkodás, épül a gyülekezet, növekszik a hitre jutottak száma, és az Isten dicsősége egyre jobban ragyog.

Számomra az utóbbi hetekben lett fontos az a kérdés, amit Isten kérdez Kaintól. Hol van a te testvéred? Mert vannak testvéreid, tudod-e, hogy mi van velük? Tudod-e, hogy örömben élnek-e, megelégedettséggel élnek-e, vagy állandó a szomorúságuk valami miatt, vagy esetleg nélkülöznek. Mindannyiónknak megvannak a maga, Isten által rábízott Ábeljei, akiknek a sorsát rajtunk kéri számon az Isten. A vizitáció ezért is személyes, izgalmas és fontos dolog, mert furcsa módon Kain elmegy Ábelhez. Tudom, hogy sántít a kép, de körülbelül ez a valóság.

Mi történjen a vizitáció után? Ez évente ismétlődő esemény, készül mindenről jegyzőkönyv. Az északpesti egyházmegyében összeállítottunk egy listát a vizitációval kapcsolatban. Oszlopba rendezve, amelynek ilyen sorai vannak: a vizitációs bizottság észrevételei, javaslatai, a rendezés felelőse, és határideje. Hogyha ez ott marad a gyülekezet irattárában, akkor nem sok mindent csináltunk. Fontosnak tartom a gyakorlatot, hogy amikor véget ér az aktuális évnek a vizitációja az egyházmegyében, akkor a vizitáló bizottságok üljenek össze és értékeljék ki a tapasztalataikat. Nagyon sokat lehet tanulni belőle. És amikor a következő évben sor kerül egy újabb vizitációs programra, akkor kapják meg a vizitáló bizottságok az előző évnek a meglátogatandó gyülekezetekre vonatkozó anyagát, hogy azzal felvértezve menjenek, hogy testvérek egy évvel ezelőtt arról szolt itt a történet, hogy a vizitáló bizottság ezt, meg ezt állapította meg, mi történt az óta? Van-e előre lépés, tudatok-e javítani a helyzeteteken? Hogy ne csak elbeszéljünk egymás feje felett, hanem legyen nagyon konkrét, személyre lebontott, szolgálatra lebontott a vizitáció.

Fónagy Miklós ny. esperes tapasztalatai alapján közli:

Kun Jánosné

Ima türelemért

*Istenem, köszönöm azt a végtelen türelmet,
amellyel viszonyulsz hozzám.*

*Jóságos szülőként várod, hogy szereteted egyszer
gyümölcsöt teremjen.*

Botladozó, kicsinyhitű, engedetlen gyermeked vagyok.

*Hányszor gondoltam azt, hogy
a Te segítségével, ajándékaidra azonnal szükségem van.*

Uram, türelmeddel nevelsz engem türelemre.

*Sajnos én ritkán vagyok türelemes dolgaimban,
életem eseményeiben, szeretteim iránt.*

*Annyi felé húznak a gondok, úgy összetör
a mindennapok terhe.*

Sokszor érzem magam fáradtak és idegesnek.

*Ilyenkor haragommal, hangommal megbántom azokat,
akiket a legjobban szeretek.*

*Pedig tudom, hogy a türelem kicsinyíti a ráncokat,
a szeretet megszépíti az arcot.*

*Uram, segíts türelmesnek lennem,
a Te jóságod és szereteted szólaljon meg ajkamon,
melegítse át simogató kezemet,
tárja ölelésre karjaimat. Ámen.*

(Erdélyi Egyházkerület)

A pasaréti gyülekezet zászlóvivő szerepe a Megújulási Mozgalomban (1956)

A közelmúlt református egyháztörténetének egyik meghatározó, ám kellőképpen mégsem ismert része a Megújulási Mozgalom története. Az 1956-os forradalmat követő megtorlás idején, 1957 decemberében a leköszönő Péter János tiszántúli püspök – néhány éven belül már az ország külügyminisztere – az „Ige elleni lázadásnak” bélyegezte a református egyház szervezeti, személyi és teológiai megújítására törekvő mozgalmát.

A második világháború utáni években a Magyar Kommunista Párt erőszakos társadalom- és világnézeti átalakítási programja gyökeresen átalakította az egyházak, így a református egyház életét is. A politikai kényszer hatására lemondott Ravasz László utolsó püspöki jelentésében, 1948. május 11-én így fogalmazott: „*ebben a nagy átalakulásban vagy meg fog újulni a magyar református egyház, [...] vagy elpusztul, ha nincs benne lélek.*”

A pártállami diktatúrát kiszolgáló egyházi vezetést bíráló lelkészi és világi csoportok hangja egyre erősebb lett, véleményük 1955 őszén és 1956 nyarán egyre szélesebb körben Nyugaton is ismertté vált. Az egyház állapotáról és kibontakozási lehetőségeiről összeállított *memorandumot* egy küldöttség 1956. október 2-án 160 lelkész aláírásával nyújtotta be az Egyetemes Konventen, köztük a volt pasaréti lelképásztor, Joó Sándor is.

Az Egyetemes Konventen történő megbeszélés a forradalom kitörése miatt elmaradt. Joó Sándor aktívan részt vett az 1956. november 1-jén megalakult Országos Intézőbizottság munkájában is. Az időközbeni lemondások miatt vezetők nélkül maradt egyház irányítását a célul kitűzött törvényes tisztújításig Ravasz László, Pap László teológiai dékán és hivatalban lévő püspök helyettes, valamint az 1948-ban kényszerrel lemondott Kardos János főgondnok vállalták. A testület hamarosan Megújulási Mozgalom néven folytatta tevékenységét.

1956. november 13-án Ravasz az Országos Intézőbizottság részéről körlevélben fordult a gyülekezetek presbitériumaihoz. Programjukat közreadva kérte őket, hogy támogassák az egyház megújulását. Szinte példa nélküli volt, hogy mintegy 1200 gyülekezetből csaknem 1000-en csatlakoztak a Mozgalomhoz. A presbitériumi határozatok súlyát tovább növeli az a körülmény, hogy megszületésük már az 1956. november 4-i, második szov-

jet intervenciót követő hetekre esett. Két nappal a Ravasz-féle körlevél kiküldése előtt, 1956. november 11-én ülésezett a pasaréti presbitérium. Joó Sándor javaslatára határozatot hoztak arról, hogy a „gyülekezet életének további irányításában az Országos Intézőbizottság rendelkezéseihez tartja magát” a presbitérium. *A jelenleg ismert források arra mutatnak, hogy a pasaréti gyülekezet vezetése csatlakozott először a Megújulási Mozgalomhoz, így annak zászlóvivője lett.*

Kiemelendő, hogy 1956. november 18-án maga Ravasz László püspök prédikált Pasaréten. Ezen az istentiszteleten kimagasló volt a létszám: 850-en vettek részt, míg a második szovjet intervenció napján, november 4-én mindössze 6-an, november 11-én pedig 421-en. Ezzel párhuzamosan fokozatos visszarendeződés kezdődött az egyház-kormányzat soraiban, elmaradt a Mozgalom által kívánt általános tisztújítás. A pasaréti presbitérium ezért 1957. január 1-jén kemény hangú határozatot hozott és azt megküldték az illetékes felsőbb egyházi szerveknek.

Ebben többek között sérelmeztek, hogy a Zsinati Tanács nem rendelte el az általános

tisztújítást. A pasaréti gyülekezet ezt komolyan vette: Joó Sándor az általános tisztújítás érdekében a presbitérium döntésétől tette függővé lemondását. A presbitérium tisztségében megerősítette lelképásztorát, teljes bizalmát nyilvánította ki iránta. Folytatva a tisztújítást, Pasaréten a teljes presbitérium, a főgondnok és a gondnokok soron kívüli újraválasztását tűzték ki célul. Továbbá „feltétlen” kívánságuk volt, hogy az általános tisztújításig Ravasz a püspöki és Kardos a főgondnoki teendőket lássák el.

Nem sokkal később mind állami, mind egyházi részről ellehetlenítették a Megújulási Mozgalom működését. Pap László dékán lemondásra kényszerült, Ravasznak pedig el kellett hagynia Budapestet. Joó Sándor látva a megújulási törekvések elfojtását, visszahúzódt az egyházi közéletől. Noha 1957. január 5-én Gyóry Elemér püspök és Buza László főgondnok megbízták konventi missziói előadónak, a megbízást nem vállalta el. Sok más lelkész társával együtt követték a Ravasz-i útmutatást és visszahúzódtak a gyülekezet „láthatatlan lelki funkciói közé”, munkálkodva az egyház megújulásán.

Erdős Kristóf

Közlemények

Szövetségünk Elnöksége és Gazdasági Bizottsága november 22-én ülést tartott. Az ülésen döntés született a 2019. évi tagdíj minimális mértékéről és az előfizetési díj összegéről. A tagsági díj 3500 Ft, a belföldi előfizetési díj 6 lapszámra 3000 Ft összegben került meghatározásra. Kérjük szépen Testvérünket az esetleges hátralékokban lévő összegek utólagos befizetésére.

Meghívó

A Magyar Református Presbiteri Szövetség (1092 Budapest, Ráday utca 28.)

Alapszabályának III. 3. pontja értelmében **az évi rendes küldöttgyűlését**

2019. március 27. (szerda) 10 órára

a Dunamelléki Református Egyházkerület székházának (1092 Budapest, Ráday utca 28.)

exhortációs termébe, illetve – határozatképtelenség esetén –

2018. március 30-án (szombaton) 10 órára

a Dunamelléki Református Egyházkerület Székházának dísztermébe (1092 Budapest, Ráday utca 28.)

változatlan napirenddel összehívom.

A küldöttgyűlés napirendi pontjait az elnökség az alábbiak szerint javasolja:

- 9:00–10:00 Érkezés, a küldöttek regisztrálása
- 10:00–10:40 Megnyitó áhítat: *Végh Tamás ny. lelkipásztor*
- 10:40–11:00 Köszöntés, határozatképeség megállapítása, elnöki megnyitó: *dr. Viczián Miklós elnök*
- 11:00–11:15 Köszöntések a vendégek részéről
- 11:15–11:45 2018. évi elnöki beszámoló,
dr. Viczián Miklós elnök:
- 2018. évi határozatok áttekintése
  - tárgyévi főbb események
  - területi szervezetek működése
  - területi tisztújítások
  - idei konferenciák
  - 2019. évi munkaterv
- 11:45–12:00 Zenei műsor
- 12:00–12:15 A Felügyelő Bizottság beszámolója:
dr. Pálffy Péter, a Felügyelő Bizottság elnöke
- 12:15–12:30 A Gazdasági Bizottság beszámolója:
dr. Székely István, a Gazdasági Bizottság elnöke
- 2018. évi gazdasági beszámoló
  - 2019. évi költségvetés
- 12:30–12:45 Beszámoló a Szövetség 2018. évi missziói és diakóniai munkájáról és a 2019. évi missziói munkaterről,
dr. Tóth János missziói és diakóniai elnök
- 12:45–13:00 Beszámoló a 2018. évi presbiterképzésről és a 2019. évi tervekről,
dr. Judák Endre presbiterképzési elnök
- 13:00–13:45 Ebédszünet

- 13:45–14:00 Beszámoló a PRESBITER szerkesztőbizottságának 2018. évi munkájáról és 2019. évi terveiről,
dr. Békefy Lajos Ph.D., felelős szerkesztő
- 14:00–14:15 A Kanizsai Pálfi János díj 2019. évi díjazottjának kihirdetése és a díj ünnepélyes átadása
- 14:15–15:00 Hozzászólások a beszámolókhöz, javaslatok a Szövetség működésére vonatkozóan
- 15:00–15:40 Határozati javaslatok (Az elnöki, valamint a bizottsági elnöki beszámolók és munkaterv; a 2019-es költségvetés; a tagsági díj, és Presbiter előfizetési díj 2019-re; a területi közgyűlésekre és tisztújításokra vonatkozó határozati javaslat) előterjesztése, megvitatása és elfogadása
- 15:40–16:00 Zárszó, imádság, Himnusz

A küldöttgyűlésre Szövetségünk területi szervezeteinek szavazati joggal rendelkező küldötteit feltétlenül várjuk, de a küldöttgyűlés nyilvános; hívjuk ezért részvételre minden tagunkat és az érdeklődőket is. (Amelyik területi szervezetünk elmaradásban van a tisztújítással, így nincs érvényes elnöksége, onnan a küldöttek csak tanácskozási joggal vehetnek részt.)

A küldöttgyűlés előkészítő anyagai megtalálhatók a www.presbiteriszovetseg.hu oldalon.

Budapest, 2019. január 14.

Testvéri köszöntéssel
az MRPSz elnöksége nevében:
dr. Viczián Miklós
az MRPSz elnöke

A kvízgazda üzenete

Kedves Olvasóink!

A 2018. évi karácsonyi számunkban bibliai játékot hirdettünk meg „Karácsonyi kvíz presbitereknek és családjuknak” címmel. A Presbiteri Szövetség Irodájától kapott tájékoztatás szerint eddig három megfejtés érkezett be. Beküldőjük özv. Csonka György budapesti, Sztrakovicsné Szabó Klára miskolc-hejőcsabai és Rehor Lászlóné vajdácskai megfejtőink. Mindhármuknak gratulálunk, megfejtésük százszázalékos. Egyben őket is kérjük, valamint Kedves Olvasóinkat, főként presbitereket, hogy a húsvéti számban tervezett második kvízhez csatlakozzanak, s azután a több megfejtő között reális értékelés alapján tudunk sorrendet és eredményt hirdetni. Szabó Klára presbiternő Testvérünk leveléből szeretnék idézni, mivel ő remekül megfogalmazta válasza elején, hogy tökéletesen megvalósította elképzelésünket a kvízzel kapcsolatban. Íme a levélrészlet: „Áldás, békesség! Nagy örömmel olvastam a felhívást a kvíz kitöltésére, valóban az egész család együtt olvasta a Bibliát és beszélgettünk meg a – szerintünk – »helyes« megoldást”. Mindhárom megfejtőnk és a jövőbelieket is szeretettel köszöntöm: **dr. Békefy-Röhrig Klaudia**

Képviselőket köszöntöttünk

Szövetségünk jó hagyományát követve, az elmúlt adventben is levélben köszöntöttük az országgyűlési képviselőket, vezetőket és a Kormány tagjait. Levelünkhöz kézzel fogható ajándékként Presbiter folyóiratunk adventi számát és ügyvezető elnökünk írásából összeállított Képeskönyvet adtuk. Több kedves visszajelzést kaptunk, többek között *Orbán Viktor* miniszterelnöktől, *Kövér Lászlótól*, az országgyűlés elnökétől, *Nagy István* agrárminisztertől, *Szijjártó Péter* külügyi és külügyminisztertől, *Hende Csabától*, *Bana Tibortól*, *L. Simon Lászlótól*...

Mindnek az ismertetésére nincs lehetőségünk, de példaként Kövér László bátorító sorait közreadjuk.

Tisztelt Ügyvezető Elnök Úr!

Örömmel fogadtam karácsonyi üdvözetét, valamint *Képeskönyv* című kötetének és a *PRESBITER* folyóirat legfrissebb számának részemre küldött példányát.

Hiszem és vallom, hogy napjaink társadalmi válságai közepette a keresztyén értékrend valódi védőbástya a nemzetünk fennmaradásáért vívott küzdelmünkben.

Jókívánságait megköszönve, békés, örömteli adventi készülődést, és további közösségmegtartó és -építő munkájukhoz a jó Isten áldását kívánom!

Budapest, 2018. december „5”.

Tisztelettel:

Kövér László

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

VÁCZI GÁBOR

November

19-én készítette elő előző lapszámunkat a *PRESBITER* szerkesztőbizottsága.

21-22-én a MRE XIV. Zsinatának

12. ülésén Szövetségünket *dr. Viczián Miklós* ügyvezető elnök képviselte.

22-én közös Gazdasági- és Felügyelő Bizottsági ülés, valamint ügyvezető elnöki értekezlet volt Szövetségünk irodájában.

25-én a Kazincbarcika-Alsó Református Egyházközségben tartotta területi tisztújító közgyűlést Szövetségünk Észak-borsodi Területi Szervezete. Az alkalmon *Váczai Gábor* szövetségi titkár képviselte Szövetségünket.

29-én eljuttattuk ez évi ajándék küldeményünket minden parlamenti képviselő, miniszter és nemzetiségi szószóló részére.

December

8-án Gárdonyiban tartotta területi tisztújító közgyűlést Szövetségünk Vértessaljai Egyházmegyei Területi Szervezete.

Az alkalmon Szövetségünket *Szabó Tünde* ügyviteli munkatárs képviselte.

13-án ügyvezető elnöki értekezlet, majd évzáró, hálaadó igei alkalom volt.

Ugyanezen a napon *dr. Viczián Miklós* ügyvezető elnök, *dr. h. c. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadó, *dr. Szilágyi Sándor* tiszteletbeli elnök és *dr. Székely István* gazdasági elnök megbeszélést folytatott *dr. Bogárdi Szabó István* dunamelléki püspökkel.

17-én Újpetrén, *Bóka András* ny. baranyai esperes temetésén Szövetségünket *Váczai Gábor* szövetségi titkár képviselte.

31-én *Váczai Gábor* szövetségi titkár megbeszélést folytatott *Varjas Zsolttal* és *Török István Dániellel*, az augsburgi magyar nyelvű gyülekezet megalakulásával, működésével kapcsolatban.

Január

12-én Koltón tartotta presbiterképzési alkalmát a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége a Nagybányai Református Egyházmegye presbiteri számára, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tanárai szolgálatával. *D. Szabó Dániel* nemzetközi tanácsadónk is előadással szolgált.

14-én készítette elő jelen lapszámunkat a *PRESBITER* szerkesztőbizottsága.

***

A szerkesztőbizottság következő ülésének időpontja: **2019. március 11.** (hétfő). Megjelentetésre szánt írásait 2019. **március 4-ig** kérjük megküldeni Szövetségünk bármely elérhetőségére.

PRESBITER

A Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: *Apostagi Zoltán*, *dr. Kelemenné Farkas Márta*, *dr. Kis Domokos Dániel*, *Margit István*, *dr. Ritoók Zsigmond*, *dr. Szilágyi Sándor*, *Váczai Gábor*, *dr. Viczián Miklós*. Felelős szerkesztő és laptervező: *dr. Békefy Lajos PhD*. Felelős kiadó: *dr. Viczián Miklós*. Tördelés: *Heckmann Tamás*. Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel.: 476-3211. E-mail címünk: szovetseg@presbiter.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belföldre évi 3000 Ft, Európa országaiba 5000 Ft, a tengerentúlra 6000 Ft. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbiteri Szövetség 11705008-20416641”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. *Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében!* Készítette a Rózsa Nyomda Kft. Felelős vezető: a Kft. ügyvezető igazgatója. Kéziratot nem örzünk meg és nem küldünk vissza!

ISSN 2061-4632 (nyomtatott),
ISSN 2061-4640 (online)

Szövetségünk honlapjának címe:
www.presbiteriszovetseg.hu

A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével!
Egy példány ára: 500 Ft

Két kötet 66 bibliai arcképpel

Nagyszerű és hasznos, a hitoktatásban és a gyülekezeti munkában, de az általános vallási műveltség bővítéséhez is kitűnően használható két kötetet adott ki a Bajor Evangélikus Egyház Sonntagsblatt/Vasárnapi Lap Kiadója. 66 bibliai portré színes illusztrációkkal mutatja be a legfontosabb bibliai személyeket, feldolgozást segítő, visszaigazolók kérdésekkel minden portré végén. A két kötetet Heinrich Bedford-Strohm, a Német Protestáns Egyház, az EKD elnöke szerkesztette. (drbl)

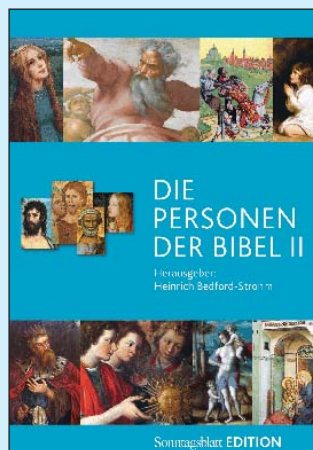
Kötetenként közel 200 oldalon olvashatjuk újra azokat a portrékat, melyek az elmúlt években a bajor protestáns lapban, a Sonntagsblatt-ban *hitkurzus* cím alatt jelentek meg. Minden portréhoz megragadó művészettörténeti illusztrációk kapcsolódnak, több, mint 150 illusztráció az egyetemes művészettörténet alkotásaiból, láttató kincseiből. A zárókérdések mellett a kötetek ajánlásokat tartalmaznak beszélgetőkörök számára is. De házi bibliakörökben, egyéni tanulmányozás során és bibliáórakon is fel lehet dolgozni a portrékat, melyek alapos bibliaismeretet is közvetítenek. A portrékkal összefonódnak a fontos ó-, és újszövetségi bibliai témák, így a szövetség, az alázat és engedelmesség, a végidő, az angyalok, az exodusz, Krisztus teste, az egyház kérdései, a mártíromság értelmezése, a Messiás személye, az angyaltan, áldás, büntetés, bűnvallás, bölcsesség, kétely és más témakörök, fogalmak. Mindkét kötetben számos bibliai fogalom magyarázatát is kapja az olvasó. A kiadói előszóban a püspök megosztja személyes véleményét is arról, hogy mint valamennyiünknek, neki is vannak kedves vagy éppen kedvenc bibliai személyei. Ilyeneken keresztül is üzent neki Isten életének egy-egy szakaszában. A prófétai személyek állnak közel gondolkodásához, személyiségéhez, így Nátán próféta is, aki vállalta a súlyos kockázatot is, hogy Dávid királyt szembesítse bűneivel. Ugyanígy közel áll szívéhez az a bibliai nőalak, aki Jézus lábát Betániában megkenste nárdus olajjal, és hajával tö-

rölte meg azt. Miközben a tanítványok hevesen tiltakoznak Jézus szenvedésének az előre jelzése ellen, aközben ez a bűnös nő letérdel Jézus elé és már akkor valamiképpen részese lesz a megváltói szenvedés történetnek. Többet sejtett meg Jézus útjából, a megváltás világdramájából, mint a Mester tanítványai. *De jó is lenne ezt a két kötetet magyarul is kezünkbe venni, de ha nem, akkor legalább németül tudó testvérek révén hozzáfogni feldolgozásához!*

* * *

Példaként említsük meg a kötetben elsőként szereplő ÁBRAHÁM portréját. Róla úgy ír a kötet, mint aki három világvallás (zsidó, keresztény, iszlám) ősatya,

Isten szövetségese, aki mindvégig bízott az Úrban. A részletes leírást személyének jellemzésére most mellőzöm, de a kitűnő és didaktikus, lényegre törő keretes részeket kiemelem. Ez a kiemelés mind a 66 portrénál megtalálható. Az oldalanként három hasábra tördelt portré leírásának a középső hasábjában kiemelt, raszteres és színes formátumban jelennek meg egy-egy bibliai személy sorsának, életnek a legfőbb tanulságai, adatai, afféle bibliai személyi igazolványként. Így:

ÁBRAHÁM

Név: Ábrahám jelentése: „sok nép atyja”. Eredeti formája: Abrám. Isten változtatja meg nevét (1Móz 17,5). Ókeleti jelentése nevének: „a folyón túlról”.

Eredet: a káldeai Úr városa, ma az iraki Nasiriyahnál található romjai.

Kora: Krisztus előtt 2000–1850 között élhetett, ez a babilóniai világbirodalom széthullásának az időszakában.

Legfontosabb bibliai helyek, melyekben szerepel: 1Mózes 11,27-25,10; Máté 3,9; Lukács 16,19-31. János 8,33-58; Róma 4,1-25; Galata 4,21-31; Zsidók 11.

Hatása: Ábrahám három világvallás ősatya. Az arabok is ősatyjuknak tartják, egyik fiától, Izmaeltól származik az iszlám prófétája, Mohammed.

Jellemző idézet: Nagy néppé teszlek, és megáldalak, naggyá teszem nevedet, és áldás leszel. Megáldom a téged áldókat, s megátkozom a téged gyalázókat. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége (1Mózes 12,2-3).

TEOLÓGIAI FOGALOM

ISTEN SZÖVETSÉGE: a Biblia több helyen is tudósít arról, hogy Isten szövetséget kötött az emberekkel.

Nóé: Isten az első szövetséget Nóéval kötötte, amire az özönvíz elvonulása után került sor (1Móz 9,8-17). A szövetség látható jele a szivárvány az égbolton.

Ábrahám: a második szövetséget Ábrahámval kötötte Isten. Ennek a szövetségkötésnek a látható jele a körülmetélés.

Mózes: a következő szövetségkötésre az Egyiptomból történt kivonulás után, a Sinai-hegynél került sor (2Mózes 19). Ennek látható jele a Tízparancsolat (2Mózes 20).

Jézus: Jézus tanítványaival, s minden emberrel új szövetséget kötött. Lukács 22,20: „E pohár az új szövetség az én vérem által, amely tiérettetek ontatik ki”. Ennek az új szövetségnek a látható jele a kenyér és a bor. Az egyes ember a keresztség által lesz ennek az új szövetségnek a részese (Róma 6,3-5).

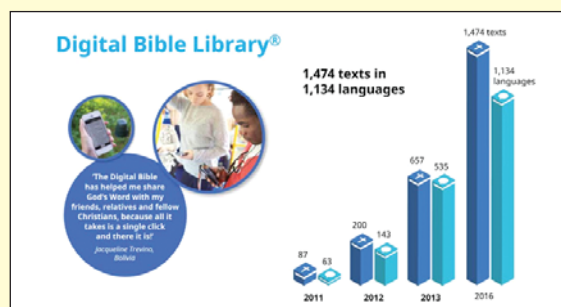
**Mi is maradhatna más számunkra,
mint odamenekülni imádságban –
Istenhez (Kálvin János)**

Újévi ima

Mennyei Atyánk, előttünk az ismeretlen újesztendő. Bizonyára jót és szépet, meg rosszat és nehézséget is hoz majd. Erősítsd meg kérünk hiűnket afelől, hogy mindazzal, ami vár ránk, javunkat akarod. Tégy bizonyossá, hogy semmi sem szakíthat el minket szeretetedől. Hiszen az elmúló esztendőben is megtapasztaltuk szeretetedet, ezért tekintünk bízó hittel az újesztendőre is. Hálával nézünk vissza, reménnyel fordulunk előre. S ami eközben szívűnket és elménket betölti, azt mind Eléd hozzuk, és közösen kérűnk Téged így: *Mi Atyánk, aki a menyekben vagy.* (Kálvin János)

Elképesztő csúcsokon a digitális Biblia olvasottsága

Az Egyesült Bibliatársulatok szervezete 2011-ben létrehozta, s azóta egyre szélesebb körben működteti Digitális Bibliai Könyvtárát (=Digital Bible Library). A bibliaolvasás szokásaiban is nagy változás következett be az okos telefonok, laptopok, tabletek világméretű hatalmas elterjedésével. A bibliatársulatok szerete a világon a kézbe vehető, papíralapú, nyomtatott Bibliák mellett egyre inkább alkalmazzák a digitális Bibliákat, melyeket gyerekek és felnőttek előkaphatnak kezűkben lévő mobil készülékeiken, s egy kattintással már olvashatják, hallgathatják a Szentírást. A grafikon az elképesztő nagy ugrást jelzi ezen a területen. Ma már a bibliaterjesztésnek ez a módja központi helyre került a bibliatársulatok üzleti stratégiájában. Költségmentessége miatt szó szerinti tapasztalattá vált az „ingyen kegyelem” fogalma, ami viszont ennek ellenére sem „potya kegyelem”, hanem lelki-szellemi értelemben drága lehetőség. A fenti statisztika szerint 2011-ben a digitális könyvtárban még 87 féle bibliakiadás volt elérhető 63 nyelven. Két év alatt ez csaknem nyolcszorosára ugrott, amikor már 657 féle bibliafordítás szerepel a digitális bibliakönyvtárban 535 nyelven. Öt év alatt, 2016 végére ez a szám valóban elképesztő szárnyalást mutatott. Csaknem 17-szeresére ugrottak a mutatók. Akkor már 1474 féle bibliafordítás állt a keresők rendelkezésére 1134 nyelven. Érdekes statisztikai felmérést készítettek 2017-ben arról, melyek voltak a legnépszerűbb, legolvasottabb Igék világméretben. Az első öt között ezeket találjuk:

Úr, a te teremtőd, Jákób, a te formálód, Izrael: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízben kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged” (Ézsaiás 43,1-2) – „Én vagyok az Úr, minden élőnek az Istene. Van-e számomra lehetetlen?” (Jeremiás 32,27) – „Ezért mondom nektek: higgyétek, hogy mindazt, amit imádságotokban kértek, megkapjátok, és megadatik nektek” (Márk 11,24) – „Mert te vagy, Uram, reménységem, te vagy, Uram, bizodalمام ifjúkorom óta” (Zsoltár 71,5) – „A reménységben örvendeztetek, a nyomorúságban legyetek kitartók, az imádkozásban állhatatosak” (Róma 12,12). (Forrás: <https://www.unitedbiblesocieties.org/news/>)

(drbl)

Megrendülten és együttérzéssel

Megrendülten értesültűnk január 23-án késő este, hogy a budapesti KRE Hittudományi Kara Ráday utcában található kollégiumi szárnyában tűz keletkezett, és szörnyű pusztításával a jelentős anyagi káron túlmenően ember életet is követelt. A Magyar Református Presbiteri Szövetség és az egész kárpát-medencei presbiteri közösség nevében kifejezzük együttérzésűnket a gyászoló családdal, a veszteséget szenvedett teológiai hallgatókkal, és az egész magyar református társadalmat ért veszteséggel. Imádságos szívvel, és segítőkész lélekkel keressük a lehetőséget, hogy miként vehetűnk részt a károk helyreállításában.

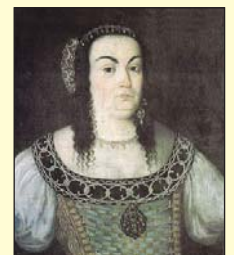
Dr. Viczián Miklós
az MRPSz ügyvezető elnöke

***

(Szövetségűnk irodája is ebben az épületszárnyban helyezkedik el. Egyelőre megközelíteni nem tudjuk, de ismereteink szerint a 4. emeletet nem érte el a tűzvész, így remélhetőleg irodánkban nem keletkezett jelentősebb kár. Munkatársaink csak mobiltelefonon érhetőek el: Váczi Gábor 20/250-1428, Szabó Tünde 30/747-7177)

Fohász

Vagyon három ellenségem:
Ördög, világ, s magam testem,
De egyiktől sem félek.
Van háromban reménységem
Kik megoltalmaznak engem:
Atya, Fiú, Szentlélek.

Petrőczy Kata Szidónia (1662–1708)
református bárónő fohásza

Készűlt a Miniszterelnökség, a Nemzeti Egyűttműködési Alap és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő támogatásával

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ